

Právnická fakulta Univerzity Karlovy

Katedra občanského práva

Diplomová práce

Postavení a činnost soudního exekutora

Pavel Vanča

2006

Vedoucí diplomové práce: **JUDr. Petr Smolík Ph. D.**

Diplomovou práci zpracoval:

Pavel Vanča

Pod Mlýnem 313

760 01 Zlín

Čestné prohlášení:

Prohlašuji, že jsem tuto práci vypracoval samostatně a že jsem v ní uvedl všechny prameny, z kterých jsem čerpal, a to způsobem, který je ve vědecké práci obvyklý.

V Praze, 25.8. 2006

.....
Pavel Vanča

Obsah

I. Úvod.....	5
II. Historie exekučního řízení.....	7
1. Období středověku.....	7
2. Exekuce v období Rakouska – Uherska.....	8
3. Exekuce v letech 1918-1948.....	10
4. Exekuce v letech 1948 – 1989.....	16
5. Výkon rozhodnutí po pádu komunistického režimu.....	13
III. Základní rozdíly mezi exekucemi podle Exekučního řádu a OSŘ	14
IV. Institut soudního exekutora.....	16
1. Právní postavení soudního exekutora.....	16
2. Exekutorská samospráva.....	19
3. Exekutorský úřad.....	20
4. Předpoklady pro jmenování exekutora.....	21
5. Náhrada škody způsobená exekutorem.....	23
V. Průběh exekučního řízení.....	25
1. Exekuční řízení.....	25
2. Účastníci řízení.....	29
3. Exekuční titul.....	29
4. Návrh na nařízení exekuce a jeho náležitosti	31
5. Postup po doručení návrhu na exekuci ,nařízení exekuce a pověření exekutora.....	33
6. Výzva soudu k prohlášení o majetku povinného.....	37
7. Exekuce na majetek spadající do SJM	39
8. Odvolání proti usnesení o nařízení exekuce.....	39
9. Exekuční příkaz.....	41
10. Součinnost.....	43
11. Povinnost mlčenlivosti soudního exekutora.....	44
12. Odklad exekuce.....	45
13. Zastavení exekuce.....	46
14. Náklady exekuce a odměna exekutora.....	48

VI. Způsoby provádění exekuce.....	50
1. Exekuce srážkami ze mzdy a jiných příjmů.....	50
2. Exekuce příkázáním pohledávky.....	53
2.1. Exekuce příkázáním pohledávky z účtu u peněžního ústavu.....	54
2.2. Exekuce příkázáním jiných peněžních pohledávek.....	55
2.3. Exekuce postižením jiných majetkových práv.....	56
3. Exekuce prodejem movitých věcí.....	57
3.1. Průběh exekuce.....	57
3.2. Věci nepodléhající exekuci.....	58
3.3. Odhad zjištěných věcí.....	59
3.4. Dražba.....	59
4. Exekuce prodejem nemovitostí.....	60
4.1. Průběh exekuce.....	60
4.2. Ocenění nemovitostí.....	61
4.3. Dražební vyhláška a dražební jednání.....	62
4.4. Rozvrh výtěžku.....	63
5. Exekuce prodejem podniku.....	64
5.1. Průběh exekuce.....	64
5.2. Správce podniku.....	65
5.3. Dražba.....	66
5.4. Rozvrh výtěžku.....	68
6. Exekuce vyklizením.....	69
6.1. Vyklizení bez náhrady.....	70
6.2. Vyklizení se zajištěním bytové náhrady.....	71
7. Exekuce odebráním věcí.....	73
8. Exekuce rozdělením společné věci.....	74
9. Exekuce provedením prací a výkonů.....	74
VII. Závěr.....	75
11. Seznam použité literatury.....	79

I. ÚVOD

Dne 1. května 2001 nabyl účinnosti zákon č. 120/2001 Sb. o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, jímž byl tak právní řád ČR obohacen o další právní instrument usnadňující pozici věřitelů. Plné účinnosti nabyl ovšem až dne 1.září 2001. Od tohoto data je možné provádět exekuce prostřednictvím soukromé osoby – soudního exekutora, který svoji činnost v rámci provádění exekucí vykonává jako veřejná osoba se všemi následky z toho pro něj plynoucími.

Důvodem vzniku exekučního řádu byla zdlouhavost a neefektivnost vykonávacího (exekučního) řízení. Tento neutěšený stav při vymáhání práva v České republice podlomil důvěru naší veřejnosti v soudy, ale i v základy právního státu vůbec, a ve svém důsledku vedl k hledání možností, jak vymoci oprávněnou pohledávku jinou než zákonnou cestou. Přijetím exekučního řádu došlo k zavedení jisté dvoukolejnosti v procesu vymáhání pohledávek, které bylo dosud realizováno výhradně pouze soudy na základě soudního výkonu rozhodnutí dle OSŘ, což se v praxi začalo jevit jako neefektivní.

Vedle exekuce prováděné soudními exekutory zůstává tedy zachován výkon rozhodnutí prováděný soudy dle části šesté OSŘ. Rád bych zde uvedl, že právní úprava exekuce se rozpadá do několika skupin, zejména v závislosti na konkrétním právním předpisu a oprávněném orgánu na:

1. exekuce civilněprávní-upravené zákonem č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (OSŘ) ve znění pozdějších předpisů, a zákonem č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti a o změně dalších zákonů (EŘ).
2. exekuci daňovou-upravenou zákonem č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků, ve znění pozdějších novel.
3. exekuci správněprávní-upravenou zákonem č. 71/1967., o správním řízení.
4. exekuci trestněprávní-upravenou zákonem č.141/1961 Sb., trestní řád ve znění pozdějších předpisů, ve které se realizují všechny výroky trestních orgánů kromě výroku o trestech peněžitých, které se vykonávají dle OSŘ.

Pro případ možného střetu těchto exekucí byl přijat zákon č. 119/2001 Sb., kterým se stanoví pravidla pro případy souběžně probíhajících výkonů rozhodnutí. Tímto zákonem je upraven postup soudů, soudních exekutorů, správců daně a orgánů veřejné správy při provádění exekucí v případě, je-li exekucemi, nařízenými soudem, správcem daně nebo orgánem veřejné správy souběžně, postiženy tytéž věci, práva nebo majetkové hodnoty.

Exekuční řád je v rozdělen do 13 hlav, přičemž první dvě hlavy upravují postavení soudního exekutora, podmínky jeho jmenování, zániku exekutorského úřadu, odvolání exekutora a postavení jeho zaměstnanců. Samotné provedení exekuce, tvoří náplň hlav třetí a čtvrté. Exekuční činnost je procesní činnost soudního exekutora směřující k provedení nuceného výkonu tzv. exekučního titulu. Tato činnost se realizuje v rámci exekučního řízení, které je zvláštním druhem řízení soudního a to z důvodu, že soud je tím, kdo rozhoduje o zásadních subjektivních právech a povinnostech jednotlivých účastníků.

Rád bych dále uvedl, že soudní exekutor vykonává podle exekučního řádu dva druhy činností:

- 1) exekuční činnost
- 2) další činnost.

V rámci další činnosti se jedná o poskytování právní pomoci oprávněnému nebo povinnému, zejména po vydání exekučního titulu, jakož i v souvislosti s exekuční činností. Dále náplň tzv. další činnosti tvoří sepisování listin, případně přijímání peněz, listin a jiných movitých věcí do úschovy. Do hlavy deváté a desáté je pak zařazena samospráva exekutorů a ustanovení týkající se jejich kárné odpovědnosti. Moje práce je rozčleněna do sedmi kapitol. V úvodu se snažím objasnit obsah exekučního řádu, včetně důvodů jeho přijetí do našeho právní řádu, spolu se stručným vymezením exekuční a další činnosti soudního exekutora.

Ve druhé kapitole se věnuji stručnému nástinu historie exekuční řízení.

Další část mé práce ve zkratce obsahuje základní rozdíly mezi exekucemi prováděnými podle Exekučního řádu a výkonem rozhodnutí podle OSŘ.

Čtvrtá kapitola s názvem Institut soudního exekutora čtenáře v krátkosti přivádí do problematiky rozboru institutu soudního exekutora a jeho činnosti včetně oprávnění, která mu zákon k jejímu výkonu poskytuje.

Pátá kapitola sleduje průběh samotného exekučního řízení. Dále se zde orientuji i na další speciální instituty, které exekuční řád upravuje, jako je např. exekuční titul, exekuční příkaz, návrh na nařízení exekuce, náklady exekuce apod. Konečně v šesté kapitole se zmiňuji o jednotlivých způsobech exekuce, které má soudní exekutor při vymáhání příslušných povinností k dispozici.

V závěru se pak snažím shrnout celou problematiku exekucí, včetně přínosu i nedostatků současné úpravy exekučního řízení. Cílem této práce je objasnit právní instituty, které přinesl exekuční řád, se zaměřením na postup soudního exekutora u jednotlivých způsobů exekuce. Důraz je kladen na přiměřené použití ustanovení občanského soudního řádu při exekuční činnosti.

2. Historie exekučního řízení

1. Období středověku

Počátky dnešního exekučního řízení nacházíme už ve středověkém zemském právu. Řízení bylo poměrně komplikované a dělilo se do několika částí v závislosti na tom, zda se jednalo o exekuci na věci movité či na nemovitosti.

Řízení začínalo tzv. úmluvou, tedy upomínkou, kterou věřitel vyzval dlužníka, aby plnil to, k čemu byl odsouzen. Pokud věřitel úmluvu neuskutečnil v době zemských let (do 3 let a 18-ti neděl) oprávněný svůj nárok promlčel. Pokud dlužník neplnil, následoval zvod nebo-li uvedení vítěze sporu ve statek (nemovitost) toho, jenž byl povinen jej vydat nebo zaplatit prosouzenou částku. Držitelem však nadále zůstával povinný. Při exekuci na vydání statku vše končilo obranným listem. Obranný list byla výzva od úřadu nejvyššího

purkrabího, aby povinný prosouzený statek vydal.¹ Neuposlechnutí se považovalo za odboj právu, který se trestal smrtí. Při exekuci na peněžitou částku následovalo po zvodu panování. Věřitel navštívil třikrát s komorníky zemských desek statek dlužníka a všem poddaným i osobám svobodným a rychtáři oznámil, že je oprávněn si vzít tolik obilí a dobytka, kolik je třeba k zapravení úroků z vysouzené sumy.² Následovalo odhádání, tedy úřední zjištění ceny statku.

Poslední částí exekuce bylo panování či vdědění, při kterém věřitel přijal od poddaných slib poddanství (člověčenství) a své vlastnické právo ke statku doložil spálením došku ze střechy stavení. Tento symbolický akt představoval právo vlastníka statek i zničit. Odpor proti panování se také považoval za odboj.

2. Exekuce v období Rakouska – Uherska

Zákon č. 79/1896 ř.z., o řízení exekučním a zajišťovacím (exekuční řád)

Tomuto zákonu předcházela zákon č. 78 z r. 1896 ř.z., o zavedení zákona o řízení exekučním a zajišťovacím. Tento zákon vymezoval vztah ostatních právních předpisů k exekučnímu řádu a upravoval tak tedy pouze materii, kterou bychom dnes mohli označit jako ustanovení závěrečná a přechodná. Exekuční řád, účinný od 1. ledna 1898, představoval průlom v oblasti exekučního práva, obsahoval řadu institutů, kterými se inspirovala i současná platná právní úprava (například vyjevovací přísaha známe dnes jako institut prohlášení o majetku). Recepční normou³ byl převzat do právního řádu první republiky a platil s několika změnami do roku 1950. Exekuční řád svěřil provádění exekucí soudům. Povolovací soud povoloval exekuci, soud exekuční výkon exekuce prováděl. Existoval ještě soud knihovní, který prováděl zápisy související s exekucí do veřejných knih. Exekuční řád rozlišoval exekuci zajišťovací a exekuci uhrazovací.

¹ Malý, K., Sívák, F.: Dějiny českého a československého práva do roku 1945, Linde, 1997, str. 101

² Hanák, O.: Mobilární exekuce na našem území, Universita Karlova, Praha, 1999, str. 22

³ zákon č. 11/1918 Sb.

Zajišťovací exekucí se zajišťovaly pohledávky, které nebyly vykonatelné, v případě, že věřitel soudu prokázal, že bez zajištění by uspokojení jeho pohledávky v budoucnosti bylo zmařeno nebo jinak ohroženo. Tuto exekuci bylo možno provést zabavením movitých věcí, knihovním záznamem exekučního zástavního práva na nemovitostech, nucenou správou, příkázáním zabavené pohledávky.

Uhrazovací exekucí byla přímo uspokojena věřitelova pohledávka. Věřitel si zvolil způsob exekuce sám. Při exekuci na peněžité plnění mohl zvolit mezi postižením nemovitostí dlužníka nebo jeho věcí movitých.

1. Exekuce na jmění nemovité

se prováděla nuceným zřízením zástavního práva, dále nucenou správou - při které byla nemovitost svěřena vybranému správci ke správě. Dlužník neztrácel právo disponovat s podstatou, ale ztratil právo na veškeré výtěžky z nemovitosti, kterými se vymáhaná pohledávka později uspokojila. Posledním způsobem byla nucená dražba.

2. Exekuce na jmění movité

Mezi věci movité patřily hmotné věci movité, které šlo bez porušení podstaty přenášet z místa na místo a dále peněžité pohledávky dlužníka vůči třetím osobám, nároky na vydání a dodání hmotných věcí a jiná majetková práva. Exekuce se uskutečňovala ve dvou stádiích. Nejprve došlo k vymezení a zabavení předmětů exekuce, po něm následovalo stádium zpeněžení. Dělo se tak většinou veřejnou dražbou, podpůrně pak prodejem předmětů z ruky. Peněžité pohledávky se zpeněžovaly příkázáním věřiteli k vybrání nebo na místě k placení.

3. Exekuce na nepeněžité plnění

Tato se vymáhala exekučními způsoby, jejichž povaha se řídí především druhem plnění, které je třeba vymoci. Jedná se o exekuce, aby byly vydány

nebo dodány věci movité, exekuci k postoupení nebo vyklizení věcí nemovitých, předmětů horního vlastnictví nebo lodí, exekuci k zřízení, převodu, omezení práv knihovních, exekuci ke zrušení společenství nebo úpravě hranic, dražbě nemovitosti ve spoluvlastnictví, exekuci k vydobytí jiných činů, exekuci k vydobytí určitého trpění nebo opominutí a exekuci k vydání prohlášení vůle.

3. Exekuce v letech 1918-1948

Československá republika převzala po svém vzniku v říjnu roku 1918 recepční normou téměř veškeré rakouské a uherské zákonodárství, čímž si zajistila kontinuitu s rakouským a uherským právním řádem. Došlo tak k situaci, kdy v jednom státě platily dva odlišné právní řády. V českých zemích to byla jurisdikční norma a rakouský civilní řád

č. 111/1895 ř.z., na Slovensku byl základem procesního práva uherský občanský sborový poriadok z r. 1911 s řadou jiných procesních předpisů. V oblasti exekucí došlo k převzetí exekučního řádu z roku 1896. S přihlédnutím ke stavu národního hospodářství a všeobecné krizi v třicátých letech byla přísnost exekucí zmírněna ve vztahu k zemědělcům a osobám nezaměstnaným, zejména možností odložení výkonu exekuce.⁴ Oblasti exekučního práva se nevyhnula ani opatření zvýhodňující příslušníky německého národa a německé branné moci a rovněž diskriminační ustanovení vůči Židům v období Protektorátu Čechy a Morava.⁵

4. Exekuce v letech 1948 - 1989

a) Zákon č. 142/1950 Sb., o řízení ve věcech občanskoprávních (občanský soudní řád)

Nový občanský soudní řád byl vydán pod vlivem sovětského občanského práva procesního vzhledem k politickému vývoji a přechodu k socialistické společnosti. Vycházel z představy, že občanské soudní řízení lze konstruovat

⁴ Zákon č. 33 z r. 1934 Sb. z. a n., zákon č. 34 z r. 1934 Sb. z. a n.

⁵ Vládní nařízení č. 44/1940 Sb.

jako jednotné řízení a spojil tak do jednoho kodexu jak řízení nalézací tak exekuční včetně konkurzního. V nalézacím řízení odstranil úpravu sporného a nesporného řízení. Občanský soudní řád s účinností od 1. ledna 1951 upravoval exekuční řízení v části třetí a vycházel koncepčně z osvědčeného nyní již zrušeného exekučního řádu. Jako zvláštní exekuční prostředek byla zavedena exekuční likvidace, s cílem nahradit právní úpravu konkurzu. Exekuční likvidace měla povahu universální exekuce, docházelo při ní k uspokojení všech věřitelů téhož dlužníka a byl postižen veškerý dlužníkův majetek. Nebyla převzata zajišťovací exekuce ani exekuce vnučenou správou, která byla nahrazena správou národní.

Exekuce na peněžitě plnění

Věřitel si mohl vybrat některý z následujících způsobů exekucí: postižení dlužníkových nemovitých věcí, movitých věcí, exekuci na jiná majetková práva, exekuci na peněžitě pohledávky a plat. Exekuce na nemovité věci se prováděla zřízením exekučního zástavního práva nebo exekuční dražbou. V souvislosti s úpravou dražby je nutno poukázat na praktiky poplatné době. Dražba mohla být použita pouze na soukromý majetek a došlo i k jiným zvýhodněním socialistických právnických osob. Věc jim před prodejem v dražbě byla nabídnuta k převzetí za odhadní nebo úředně stanovenou cenu. Později mohly socialistické organizace dokonce zabavené věci převzít až do zahájení dražebního roku. Definitivní přechod vlastnictví na vydražitel byl podmíněn souhlasem výkonného orgánu okresního národního výboru, v jehož obvodu nemovitost ležela.

Exekuce na movité věci se vykonávala jejich zabavením a prodejem, exekuce na peněžitě pohledávky na účtu u peněžního ústavu se děla odepsáním z dlužníkovy účtu, v případě platu nebo ostatních peněžitých pohledávek se exekuce prováděla jejich zabavením. Exekuce na jiná majetková práva se vykonávala některým ze jmenovaných způsobů nebo zabavením či exekučním pronájmem.

Exekuce na nepeněžitě plnění

Existovaly tyto exekuční způsoby: exekuce na vydání nebo dodání movitých věcí, exekuce vyklizením, exekuce k vydobytí nároku na hmotné rozdělení majetkového společenství a na úpravu hranic, exekuce k vydobytí nároku na rozdělení společné nemovité věci prodejem, exekuce k vydobytí nároku na rozdělení společné movité věci prodejem, exekuce k vydobytí nároku na zastupitelný čin povinné strany, exekuce k vydobytí nároku na nezastupitelný čin povinné strany, exekuce k vydobytí nároku na zdržení se činu nebo trpění.

b) Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád

Vydání nového občanského soudního řádu, účinného od 1. dubna 1964, mělo svůj základ v Ústavě z roku 1960, která vyhlásila změnu společnosti a vybudování socialismu, což se mělo projevit odumíráním sporů. Exekuční právo bylo zachováno, avšak v podobě odpovídající tomuto názoru. Nová právní norma s sebou přinesla změnu názvosloví. Termín exekuce byl nahrazen výkonem rozhodnutí, účastníci vykonávacího řízení se nově označují jako oprávněný a povinný. Dochází k potlačení soudcovské nezávislosti a do řízení zasahuje národní výbor a společenské organizace.

Občanský soudní řád rozlišoval tyto druhy výkonu rozhodnutí:

a) na peněžitě pohledávky

Výkon rozhodnutí ukládajícího zaplacení peněžitě částky lze provést srážkami ze mzdy, příkázáním pohledávky, prodejem movitých věcí a nemovitostí. V nové úpravě odpadla možnost zřízení zástavního práva na nemovitostech a došlo k odstranění dražby jako „*institutu typického pro kapitalistické právo, který neodpovídá dosaženému stupni vývoje společnosti*“.⁶ Prodej movitostí se realizoval jejich nabídnutím organizacím, které s takovými věcmi obchodovaly nebo je používaly k výrobě nebo provozu. Teprve pokud si

⁶ Důvodová zpráva k zákonu č. 99/1963 Sb.

je organizace nekoupily, mohly být prodány občanům. Prodej nemovitých věcí prováděla státní notářství.

b) na nepeněžitě pohledávky

Výkon rozhodnutí ukládajícího jinou povinnost než zaplacení peněžitě částky se řídí povahou uložené povinnosti. Lze jej provést vyklizením, odebráním věci, rozdělením společné věci, provedením prací a výkonů.

c) provedení likvidace majetku povinného

Jestliže je povinný předlužen, může některý z oprávněných podat návrh, aby byl výkon rozhodnutí proveden likvidací majetku povinného.

d) výkon rozhodnutí o výchově nezletilých dětí

Jedinečnost a zvláštní rysy vztahů, které se týkají výchovy nezletilých dětí, přiměly zákonodárce vyčlenit řešení těchto citlivých a choulostivých otázek mimo běžné exekuční řízení. Výkon rozhodnutí se prováděl ukládáním pokut nebo odnětím dítěte tomu, u koho nemá být.

5. Výkon rozhodnutí po pádu komunistického režimu

Pád komunistického režimu a změna společenských poměrů znamenaly nutnost změny dosavadních exekučních předpisů. V platnosti zůstává nadále občanský soudní řád, doplněný řadou novel. Dle mého názoru jsou nejvýznamnější následující:

1. zákon č. 519/1991 Sb., kterým se mění a doplňuje občanský soudní řád a notářský řád. Tento zákon s účinností od 1. ledna 1992 odstraňuje většinu nedemokratických principů jako např. spolupráci s národními výbory a společenskými organizacemi při exekučním řízení, oprávnění prokurátora zahájit exekuční řízení, exekuční likvidaci majetku atd. Do exekuce prodejem movitých a nemovitých věcí vrátil institut dražby.

2. zákon č. 30/2000 Sb., kterým se mění občanský soudní řád.

Tato novela občanského soudního řádu přináší podstatné změny do oblastí exekučního práva. Mezi nejdůležitější nové instituty patří: prohlášení o majetku, prodej podniku, možnost postihnoutí obchodního podílu, a nová úprava prodeje zástavy stejně jako manželského majtkového práva v souvislosti se zavedením institutu společného jmění manželů.

Revoluční změnou však bylo přijetí zákona č. 120/2001 o soudních exekutorech a exekuční činnosti (Exekuční řád). Nově uzákoněná forma soudních exekutorů od 1. 9. 2001 se tak stala dlouho očekávaným rychlým prostředkem ochrany věřitelů v boji proti dlužníkům.

III. Základní rozdíly mezi exekucemi podle EŘ a OSŘ a překážka litispendence

Exekuce prováděná soudními exekutory se i přes své propojení se soudním rozhodováním a použití OSŘ při provádění exekuce přece jen od klasické soudní exekuce liší. Rozdíl je zejména ve vlastním pojetí exekuce, kdy exekuce soudní je exekucí o konkrétním jednotlivém exekučním prostředku. Naproti tomu exekuce prováděná soudním exekutorem je brána jako komplexní proces - vymožení pohledávky se svěří exekutorovi. To, kterým z konkrétních exekučních prostředků bude pak pohledávka vymáhána, je už na exekutorovi samotném. Proto také zahájení exekučního řízení podle Exekučního řádu (nikoli podle OSŘ) brání tomu, aby pro tentýž nárok bylo zahájeno nebo probíhalo jiné řízení. Jinými slovy, vymáháním stejné pohledávky může být pověřen pouze jeden soudní exekutor. Dokud toto pověření trvá, nemůže oprávněný požádat souběžně dalšího soudního exekutora o její vymožení (muselo by jít o návrh na změnu exekutora). Pověřenému exekutorovi je vymožení pohledávky svěřeno s tím, aby ji vymohl. Je přitom výlučně na něm, jakým způsobem - je na něm, aby získal potřebné údaje o majetku povinného a zvolil podle toho jakýkoli z přípustných prostředků exekučního postižení majetku dlužníka. Oprávněný tak nemusí před podáním návrhu vůbec zjišťovat informace o majetku dlužníka. Může úspěšně navrhnout i bez toho, že označí majetek,

který by měl být exekucí postižen a ze kterého by tak pohledávka měla být vymožena.⁷

V praxi často diskutovaným problémem je vztah již jednou zahájeného řízení o soudní výkon rozhodnutí podle OSŘ a exekučního řízení podle EŘ pro vymožení jedné a téže pohledávky. Druhým často řešeným problémem je pak další postup exekutora (exekučního soudu) při střetu výkonu rozhodnutí a provedení exekuce (byť pro tentýž exekuční titul).⁸

Oba shora uvedené případy jsou řešeny ustanovením § 129 EŘ. Je-li zahájen soudní výkon rozhodnutí, který zcela neuspokojil vymáhanou pohledávku, může oprávněný soud navrhnout nařízení exekuce, musí však (i ve stejném podání) požádat o formální souhlas soudu s nařízením exekuce, tento souhlas musí soud udělit a nelze se proti němu samostatně odvolat (jde o rozhodnutí upravující postup v řízení podle § 52 odst. 1 EŘ ve vazbě na ust. § 202 odst. 1 písm. a) OSŘ). V takovém případě pak nelze zastavit exekuci pro překážku předcházejícího neukončeného soudního výkonu rozhodnutí.

„Ustanovení § 129 je zákonnou výjimkou z překážky věci zahájené, resp. pravomocně rozsouzené a jeho smyslem a účelem je umožnit oprávněnému, aby navrhnul provedení exekuce dle EŘ právě v případech neskončených soudních výkonů rozhodnutí. § 129 EŘ tedy umožňuje, aby mezi stejnými účastníky v případě nuceného vymožení téhož práva, probíhala dvě řízení - jedno dle OSŘ a druhé dle EŘ. Důvodem je právě to, že exekuce podle EŘ postihuje generálně veškerý majetek dlužníka, tedy i majetek, který je předmětem soudního výkonu rozhodnutí.“⁹

Druhý zmíněný případ, tedy možnost střetu výkonu rozhodnutí dle OSŘ a řízení exekučního dle EŘ je třeba řešit tak, že se provede ta exekuce (či výkon rozhodnutí), který postihl majetek dlužníka dříve. Jestliže by pak byla pohledávka ve výkonu rozhodnutí uspokojena, zakládá tato skutečnost námitku povinného, resp. důvod pro částečné zastavení nařízení exekuce.

⁷ Kulková Radmila : Daně. Účetnictví: Vzory a případy, 2002, str.55

⁸ Veselý, J., Rakovský, A.: Vybrané otázky aplikace zákona č. 120/2001 Sb. o soudních exekutorech a exekuční činnosti (Exekuční řád). Bulletin advokacie, č. 11-12, 2002

⁹ Veselý, J., Rakovský, A.: Vybrané otázky aplikace zákona č. 120/2001 Sb. o soudních exekutorech a exekuční činnosti (Exekuční řád). Bulletin advokacie, č. 11-12, 2002

IV. Institut soudního exekutora

1. Právní postavení soudní exekutora

V rámci této kapitoly bych se rád zmínil o podstatných rysech tohoto institutu, významných prvcích, které jej vymezují a umožňují tak lépe pochopit základní aspekty samotné exekutorské činnosti. Soudy jsou rozhodující a poslední instancí, od které je nezbytné v demokratické společnosti očekávat nezávislé rozhodnutí nejrůznějších právních sporů. Změny ve společenském a právním systému se však v uplynulých letech nežádoucím způsobem projevíly na neefektivnosti soudů. Problémem není jenom délka nalézacího řízení, ale i neefektivnost a zdlouhavost řízení vykonávacího (exekučního). Po vyhraném soudním sporu často dochází k tomu, že v důsledku zdlouhavé a nepružné exekuce není soudem přiznané právo oprávněného uspokojeno.

Institut soudního exekutora, který je Exekučním řádem nově zřízen, je založen na principu, že jakákoli činnost exekutora začíná tam, kde končí činnost soudu v nalézacím řízení, tj. vydáním pravomocného rozhodnutí. Je-li toto rozhodnutí vykonatelné a povinnému uplynula lhůta k dobrovolnému plnění povinnosti, je možné na návrh oprávněné osoby uskutečnit exekuci.

Exekuční řád tedy deleguje část pravomoci soudu, a to výlučně tu, která je uplatňována po vydání autoritativního soudního rozhodnutí, příp. rozhodnutí jiného státního orgánu, na nezávislého a nestranného soudního exekutora, a to při zachování pravomoci soudu, popř. jiných státních orgánů, i pro oblast vykonávacího (exekučního) řízení dle platné procesní úpravy obsažené v občanském soudním řádu, popř. zvláštních právních předpisech (daňová exekuce, správní výkon rozhodnutí). Právní řád se tedy rozšiřuje o další druh provádění exekuce, realizovaný soudními exekutory podle tohoto zákona, který je koncipován jako zvláštní právní předpis ve vztahu k obecné procesní úpravě obsažené v občanském soudním řádu. Dosavadní druhy výkonu rozhodnutí (exekucí) vykonávané soudy či jinými státními orgány zůstávají zachovány.

Exekutor je státem jmenovaná a zmocněná osoba k výkonu exekuční činnosti. Exekutora jmenuje na návrh Exekutorské komory České republiky ministr spravedlnosti. Počet exekutorů (resp. exekutorských úřadů) je omezen principem „numerus clausus“, o počtu těchto úřadů tak rozhoduje po vyjádření Komory exekutiva (Ministerstvo spravedlnosti).

Exekutor je nestátním orgánem, fyzickou osobou, na kterou stát deleguje část svých mocenských práv, která jinak přísluší soudům. Exekutor vykonává činnost jako svobodné povolání a má postavení veřejného činitele. Ve funkci vykonavatele (při provádění exekuce) se jeho procesní úkony považují za úkony soudu. Exekutoři stojí na čele exekutorských úřadů, které jsou zřízeny v obvodu každého okresního soudu. Přenosem některých pravomocí státu (soudů) na exekutory, při zachování pravomoci soudů, dochází na základě tohoto zákona k odlivu části agendy, dosud vykonávané výlučně soudy, na nově ustavované soudní exekutory. Soudům se tím má umožnit soustředění převážné části jejich potenciálu na nalézací řízení, v němž je jejich úloha nezastupitelná. Materiální zainteresovaností soudních exekutorů na výsledcích exekuce má dojít ke zvýšení efektivity vymáhání pohledávek, a to při důsledném zachování ústavních kautel zákonnosti. Tyto kautely jsou zejména garantovány procesní úpravou obsahu a rozsahu činnosti exekutora a jeho přesného postupu při provádění exekuce. Při výkonu své činnosti je exekutor vázán pouze Ústavou a ústavními zákony, běžnými zákony a obecně závaznými právními předpisy vydanými k jejich provedení. Ze soudních rozhodnutí je vázán pouze rozhodnutím v řízení o výkonu rozhodnutí a v exekučním řízení.

Podle § 1 odst. 2 EŘ vykonává exekutor „nucený výkon exekučních titulů (dále jen exekuční činnost) a další činnost.

Z textu exekučního řádu tak vyplývá, že exekutor provádí v zásadě dva druhy činností, a to:

- a) exekuční činnost, a
- b) další činnost.

Je třeba souhlasit s názorem doc. Hlavsy, že:¹⁰ „Ustanovení § 74 EŘ rozšiřuje prostor pro působení soudního exekutora. Především mu umožňuje poskytovat právní pomoc všem oprávněným osobám při vymáhání jejich judikátních pohledávek a pohledávek vyplývajících z jiných exekučních titulů. Pohledávka, při jejímž vymáhání exekutor poskytuje svou pomoc, musí být vykonatelná, tj. musí k ní existovat exekuční titul.“

Exekutor tedy může v rámci další činnosti jednak poskytovat:

- a) právní pomoc oprávněnému či povinnému po vydání exekučního titulu, jakož i v souvislosti s exekuční činností a další činností (§ 74 odst. 1 písm. a) EŘ),
- b) sepisovat listiny – exekutorské zápisy (o dohodě účastníků se svolením k vykonatelnosti tzv. „vykonatelné exekutorské zápisy“ nebo o osvědčení skutkového stavu děje nebo věci - §74 odst. 1 písm. b) EŘ ve vazbě na § 78 EŘ),
- c) a dále vykonávat jinou činnost, stanoví-li tak EŘ

O tyto úkony může žadatel (fyzická či právnická osoba) požádat jakéhokoliv exekutora, se kterým musí o této další činnosti sepsat písemnou smlouvu. Exekutor je oprávněn v souvislosti s exekučním, soudním nebo jiným řízením přijímat do úschovy peníze, listiny a jiné movité věci. O přijetí do úschovy vydá exekutor tomu, kdo hodnoty skládá, písemné potvrzení (§ 75 EŘ).

Pověří-li soud exekutora, může exekutor v rámci tzv. jiné činnosti zejména doručovat písemnosti soudu a vykonávat činnost soudního vykonavatele (§ 76 odst. 1 EŘ). Dále je exekutor oprávněn provádět dražby movitých a nemovitých věcí na návrh vlastníka či osoby oprávněné disponovat s věcí (§

¹⁰ Hlavsa. P.: Exekuční řád s poznámkami a prováděcími předpisy. II. vydání. Linde Praha, a.s., 2004, str. 90

76 odst. 2 EŘ). Ustanovení § 78 písm. a) EŘ navíc opravňuje exekutora k sepisování tzv. exekutorských zápisů se svolením vykonatelnosti.

2. Exekutorská samospráva

Exekutorská komora České republiky je samosprávnou stavovskou organizací, která sdružuje všechny soudní exekutory a sídlí v Brně. Členství v Exekutorské komoře, které je pro každého exekutora povinné vzniká okamžikem jmenování soudním exekutorem.

Členství zaniká odvoláním exekutora, jeho smrtí či prohlášením za mrtvého. Komora vede seznam exekutorů, kandidátů a koncipientů. Příjmy komory tvoří členské příspěvky, dary a jiné příjmy. Výše členských příspěvků je stanovena rozhodnutím sněmu exekutorů. Exekutorská komora je právnickou osobou, jejíž postavení, kompetence a organizační struktura jsou velmi silné. Zákon č. 120/2001 Sb. o soudních exekutorech a exekuční činnosti poskytuje Exekutorské komoře rozsáhlá oprávnění, na základě nichž státní orgány nemohou činnost komory nijak kontrolovat a navíc stanoví exekutorům podmínku zachovávat mlčenlivost i o činnosti orgánů Exekutorské komory.

§ 109 EŘ uvádí, že Exekutorská komora má tyto orgány:

- a) Sněm, který je nejvyšším orgánem Exekutorské komory,
- b) Prezídium Exekutorské komory, které je řídicím a výkonným orgánem (mj. dohlíží na činnost exekutorů, jejich zástupců a náhradníků),
- c) prezidenta, který zastupuje Exekutorskou komoru navenek a jedná jejím jménem ve všech věcech,
- d) revizní komisi, která přezkoumává hospodaření Exekutorské komory a podává zprávy o výsledcích hospodaření Exekutorské komory Sněmu exekutorů,
- e) kárnou komisi (která ve tříčlenném senátu provádí kárné řízení v případech opětovného nebo závažného porušení povinností exekutora, který je kárně zodpovědný dle EŘ),
- f) zkušební komisi (která slouží k organizaci a provedení exekutorské zkoušky, podrobnosti stanoví zkušební řád vydaný Exekutorskou komorou),

g) poradní orgány, zřizované rozhodnutím Sněmu soudních exekutorů.

3. Exekutorský úřad

Exekutor stojí v čele exekutorského úřadu a všechny úkony jeho zaměstnanců jsou činěny jeho jménem. Sídlem exekutorského úřadu je obec, ve které je sídlo okresního soudu, do jehož obvodu byl exekutor jmenován. Sídlem exekutora je místo jeho kanceláře. Rozsáhlost obvodu, jeho geografické členění, komunikační těžkosti či jiné specifické okolnosti mohou být důvodem, aby měl exekutor své sídlo se souhlasem Komory mimo sídlo soudu, do jehož obvodu byl jmenován. Jeho sídlo však musí být vždy v obvodu soudu, do něhož byl jmenován. Sídlní povinnost exekutora je nutná proto, že ve svém sídle musí mít kancelář, kde pracuje a má uložené spisy. Nevyžaduje se, aby ve svém sídle měl i své bydliště. Se souhlasem Komory si může exekutor zavést úřední dny i mimo své sídlo. Ministr spravedlnosti má oprávnění rozhodovat o jmenování, přeložení a odvolání exekutorů a určovat počet exekutorských úřadů, přičemž po vyjádření Komory musí jejich počet zvýšit. Spolu s tím vyhláší i výběrová řízení. Jednotlivé exekutorské úřady v obvodu okresního soudu se od sebe liší pořadovým číslem. Každý exekutor je jmenován do konkrétního exekutorského úřadu. Zároveň, za účelem lepšího výkonu dozoru, jmenuje ministr spravedlnosti z řad soudců jednu třetinu členů zkušební a kárné komise. Exekuční řád explicitně stanoví, v jakých případech, tj. za jakých skutkových okolností, zaniká výkon exekutorského úřadu a za jakých podmínek je možno exekutora z výkonu exekutorského úřadu odvolat. Tím je na jedné straně posíleno nezávislé postavení exekutora a na druhé straně garantovány podmínky pro řádné vykonávání činnosti exekutora osobou schopnou, bezúhonnou a způsobilou. Pro maximální transparentnost a určitost procedury odvolání zákon stanovuje lhůty, ve kterých podá Komora návrh na odvolání exekutora a ministr exekutora odvolá.

Nemůže-li exekutor z vážných důvodů vykonávat exekuční činnost, ustanoví mu Komora zástupce. Děje se tak na návrh exekutora nebo i bez jeho návrhu, pokud sám do 1 měsíce svého zástupce Komoře navrhne. Zástupce

zastupuje exekutora zejména ve věcech, které nesnesou odkladu. Působí jménem zastoupeného exekutora a podílí se na odměně exekutora v míře, kterou stanoví svým rozhodnutím Komora.

4. Předpoklady pro jmenování exekutora

Předpoklady pro jmenování exekutorem jsou stanoveny tak, aby jejich splnění nebylo spojeno s nepřiměřenými těžkostmi. Na druhé straně však tak, aby se zajistil veřejný zájem na vysoce kvalifikovaném výkonu exekuční činnosti důvěryhodnými osobami, které svým jednáním a chováním v soukromém a veřejném životě nesnižují význam úřadu exekutora a zvyšují veřejnou důvěru. Při výkonu své činnosti je exekutor vázán pouze zákony nejvyšší právní síly – tedy Ústavou a ústavními zákony, běžnými zákony a obecně závaznými právními předpisy vydanými k jejich provedení. Ze soudních rozhodnutí je vázán pouze rozhodnutím v řízení o výkonu rozhodnutí a v exekučním řízení, rozhodnutím exekučního soudu, tj. soudu, který jej pověřil exekučním výkonem rozhodnutí – tato vázanost je totožná jako vázanost soudu právním názorem vyšší soudní instance při rozhodování o opravném prostředku. To se týká zejména výroku o nepřipustnosti exekuce či jejím zastavení.

Veškerá činnost, kterou exekutor vykonává jako nositel exekučního úřadu, je prováděna za úplatu tak, že exekutor je materiálně zainteresován na výsledcích exekuce. Nezávislost exekutora si vyžaduje jistá omezení práv, která by mu jinak jako občanovi příslušela. Exekutorem nemůže být proto jmenován ten, kdo je v pracovním poměru anebo v obdobném pracovněprávním vztahu anebo vykonává jinou výdělečnou činnost s výjimkou taxativně uvedených činností.

Exekutor je jmenován a pověřen exekutorským úřadem státem (ministrem spravedlnosti) a požívá proto ochrany veřejného činitele. Vzhledem k charakteru činnosti, kterou exekutor vykonává, je nezbytné, aby při provádění exekuční činnosti měl toto postavení. Z hlediska trestní odpovědnosti třetích osob a ochrany exekutora podle jednotlivých ustanovení trestního zákona se vyžaduje, aby trestný čin, kterého se dopustí třetí osoba a je namířen proti exekutorovi, souvisel s jeho pravomocí a odpovědností.

Exekutor je jmenován jak jsem již uvedl ministrem spravedlnosti na návrh Komory. Ta je však ve svém návrhu vázána výsledky konkursu (výběrového řízení), který vyhlásí vždy, kdy se uvolní exekutorský úřad. Postup při vyhlášení a organizaci konkursu bude schvalovat Ministerstvo spravedlnosti. Účastníky konkursu se mohou stát všechny osoby, které splňují požadavky stanovené v § 10 EŘ. Stanovují se zde také lhůty na vyhlášení konkursu, na podání návrhu ministrovi na jmenování exekutora a na jmenování exekutora ministrem. Když jde o zvýšení počtu exekutorských úřadů nebo o uvolnění místa exekutora a Komora je nečinná, může ministr spravedlnosti jmenovat exekutora do exekutorského úřadu i bez návrhu Komory.

Počet exekutorů je omezen počtem exekutorských úřadů stanovených ministrem spravedlnosti. Proto nemůže být každý, kdo sice splňuje předpoklady stanovené v § 9 EŘ, jmenován exekutorem. Nezbytným požadavkem pro řádné ustanovení soudním exekutorem je získání patřičné exekutorské praxe, kterou rozumíme praxi exekutora, exekutorského kandidáta a exekutorského koncipienta. Exekutorský koncipient může svoji praxi vykonávat i po delší dobu. Vykonal-li alespoň tříletou exekutorskou praxi a složil exekutorskou zkoušku, může být na základě písemné žádosti zapsán do seznamu exekutorských kandidátů.

Exekutorským kandidátem se uchazeč (koncipient) stane až zápisem do seznamu kandidátů. Exekutorským kandidátem se může stát každý uchazeč (koncipient), který splňuje předpoklady potřebné pro zápis do seznamu exekutorských koncipientů a navíc vykonal alespoň tříletou exekutorskou praxi a složil exekutorskou zkoušku. Zápisu do seznamu exekutorských kandidátů, který vede Komora, a i ochrany proti nezapsání do seznamu kandidátů se lze domáhat návrhem u soudu. Exekutorský kandidát může být, na rozdíl od exekutorského koncipienta, písemně zplnomocněn ke všem úkonům exekutora. Možnost rozsáhlých oprávnění exekutorského kandidáta pramení z toho důvodu, že s ohledem na omezený počet exekutorských úřadů bude doba, než bude kandidát jmenován exekutorem, často velmi dlouhá. Je proto vhodné, aby takto kvalifikovaná osoba mohla vykonávat odborně náročnější činnost, popř. dokonce zastupovat exekutora. Exekutorský kandidát ztrácí své postavení vyškrtnutím ze seznamu kandidátů vedeného Komorou. O vyškrtnutí rozhoduje

Prezidium Komory. Ochrany proti vyškrtnutí z tohoto seznamu se lze domáhat návrhem u soudu. Exekutor má možnost zaměstnávat další zaměstnance, kteří budou zabezpečovat především provoz exekutorského úřadu.

5. Náhrada škody způsobená exekutorem

Exekutor odpovídá za škodu způsobenou v souvislosti s exekuční činností jím samým nebo jeho zaměstnancem. Za účelem krytí případné škody musí mít uzavřenou pojistnou smlouvu na pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou výkonem jeho činnosti. Úprava odpovědnosti exekutora za škodu způsobenou výkonem jeho činnosti vychází z principů objektivní odpovědnosti, které jsou shodné s úpravou obsaženou v občanském zákoníku.

Ustanovení § 32 upravuje odpovědnost exekutora za škodu, kterou on či jeho zaměstnanci způsobí při výkonu činnosti, jež je upravena exekučním řádem. Zároveň Exekuční řád odkazuje i na úpravu odpovědnosti státu za škodu, kterou exekutor způsobí. Tato odpovědnost státu je zákonem č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem, výslovně omezena jen na výkon exekuční činnosti, sepisování exekutorských zápisů a činnost vykonávanou exekutorem z pověření soudu. Za výkon další činnosti vykonávané podle exekučního řádu odpovídá poškozenému pouze exekutor. Jedná se o právní pomoc poskytovanou exekutorem podle § 74 odst. 1 písm. a) a provádění dobrovolných dražeb podle § 76 odst. 2. U činností spočívajících v manipulaci a úschově exekutorských spisů a exekutorských zápisů a v přijímání věcí do úschovy, lze odpovědnost státu dovodit z obecného principu odpovědnosti státu za škodu vzniklou při výkonu státní - veřejné moci.

Exekutor odpovídá při výkonu exekuční činnosti nejenom za škodu, kterou způsobil třetím osobám, ale i za škodu, kterou způsobil účastníkům exekučního řízení.

Předpokladem odpovědnosti exekutora podle ustanovení Exekučního řádu je:

- a) porušení právní povinnosti a to zejména povinnosti obsažené v EŘ a OSŘ, ale i v jiných právních předpisech platných na území ČR, ale i povinnosti, kterou vzal na sebe exekutor smluvně. Exekutor neodpovídá za škodu, která vznikla v souvislosti s jeho činností, pokud tato činnost byla prováděna v souladu se zákonem;
- b) vznik škody jako újmy, která nastala v majetkové sféře poškozeného a kterou lze vyjádřit v penězích a lze ji reparovat poskytnutím majetkového plnění resp. plnění v penězích
- c) příčinná souvislost mezi porušením právní povinnosti a vzniklou škodou (kausální nexus);
- d) vyloučení možnosti liberace s výjimkou případu, kdy se exekutor odpovědnosti zproští, prokáže-li že škodě nemohlo být zabráněno ani při vynaložení veškerého úsilí, které na něm lze požadovat.

V souladu s dosavadní judikaturou lze vynaložením veškerého úsilí, které lze požadovat, rozumět všechnu objektivní možnou péči, kterou mohl exekutor vyvinout, aby škodu odvrátil. Takovou okolností je zcela typicky neodvratitelná a nepředvídatelná přírodní událost, jakou je např. nenadálá povodeň nečekaného rozsahu.

Exekutor odpovídá za škodu, kterou způsobil svým osobním jednáním, a rovněž odpovídá za škodu, která byla při výkonu činnosti způsobena jeho zaměstnancem. Zaměstnanci exekutora jsou jednak exekutorský koncipient, exekutorský kandidát a další zaměstnanci zaměstnávání exekutorem podle § 27. Tito zaměstnanci pak odpovídají exekutorovi za způsobenou škodu podle předpisů pracovního práva.

Je otázkou, jaký je vzájemný vztah odpovědnosti exekutora vyjádřené v § 32 odst. 1 a 2 EŘ a odpovědnosti státu upravené zákonem č. 82/1998 Sb. Je třeba

podotknout, že exekuční řád nestanoví prioritu (či dokonce výlučnost) odpovědnosti státu před odpovědností exekutora za činnost uvedenou v již citovaném zákoně č. 82/1998 Sb.

Odpovědnost exekutora i státu tak stojí vedle sebe a je jen na poškozeném, které z odpovědností se dovolá a není vyloučeno, že uplatní svůj nárok nezávisle u obou odpovědných subjektů.

Bude-li poškozený úspěšný u obou odpovědných osob, plněním jedné zanikne nárok vymáhat škodu po druhé z odpovědných osob, neboť plněním bude reparována škoda, tedy újma v majetkové sféře poškozeného, a tím odpadne jeden z předpokladů odpovědnosti za škodu a právo poškozeného vůči druhé odpovědné osobě zanikne. Plnil-li poškozenému stát podle zákona č. 82/1998 Sb. má proti exekutorovi nárok na regresní úhradu, avšak pouze tehdy, byla-li škoda způsobena zaviněným porušením právní povinnosti (subjektivní princip), ačkoliv samotná odpovědnost státu podle zákona č. 82/1998 je odpovědností objektivní bez možnosti liberace.¹¹

V. Průběh exekučního řízení

1. Exekuční řízení

Konečně se dostáváme ke stěžejní problematice celého exekučního řízení, tedy zmapování průběhu exekuce od jeho počátku až po jeho ukončení tak, jak je nastíněna v koncepci exekučního řádu, jehož smyslem a účelem je maximální uspokojení práv oprávněného prostřednictvím rychlé, flexibilní a překvapivé exekuce, která postihuje majetek povinného neočekávaně, a to vše při zachování zákonných práv oprávněného na podání opravných prostředků jak do usnesení o nařízení exekuce, tak i do samotného příkazu k úhradě nákladů exekuce.

Pro náležité pochopení celého exekučního řízení slouží i nastínění jednotlivých fází celého procesu. Každá z nich přitom reprezentuje ty nejpodstatnější

¹¹ Kasíková Martina, Kučera Zdeněk, Plášil Vladimír : Zákon o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a předpisy související : komentář

procesní úkony charakterizující průběh exekuce jako jsou :

- návrh na nařízení exekuce
- výzva k doplnění, upřesnění či opravě návrhu
- usnesení exekučního soudu o nařízení exekuce, v souvislosti s tím přichází v úvahu formy procesní obrany povinného - odvolání povinného proti usnesení o nařízení exekuce, popřípadě návrh exekutora na zastavení exekuce či návrh povinného na odklad exekuce, dobrovolné splnění vymáhané povinnosti, či uplatnění námítky podjatosti exekutora
- vydání exekučního příkazu
- provedení exekuce způsoby dle exekučního příkazu
- vylučovací žaloba
- rozvrh výtěžku
- konečné vymožení nákladů exekuce

Dispoziční zásada se vztahuje i k zahájení exekučního řízení. Exekuční řízení totiž nelze zahájit bez návrhu (ex offa), ale pouze na návrh oprávněného. Exekuční řízení je zahájeno dnem, kdy došel exekutorovi nebo exekučním soudu návrh na nařízení exekuce. Tzv. „exekuční soud“ je soudem, který jedná a rozhoduje podle exekučního rádu, tj. zákona č. 120/2001 Sb. Věcně příslušným soudem k nařízení exekuce a pověření exekutora je v 1. stupni okresní soud. Místní příslušnost exekučního soudu (na rozdíl od místní příslušnosti exekutora stanovené v § 28 EŘ) je upravena v § 45 odst. 2. EŘ. Neexistuje souvislost mezi místní příslušností exekučního soudu a příslušností exekutora. Pokud oprávněný navrhne konkrétního exekutora, soud nemůže rozhodnout o příslušnosti jiného exekutora.

Podání návrhu na nařízení exekuce má z hlediska běhu lhůt stejné účinky jako návrh na soudní výkon rozhodnutí. Jde o změnu oproti minulému stavu, podle kterého se návrh na výkon rozhodnutí podával výlučně u soudu. Jsou-li splněny předpoklady pro nucený výkon rozhodnutí (§ 251 OSŘ), může si oprávněný zvolit mezi dvěma druhy exekuce – soudním výkonem rozhodnutí a exekučním řízením podle exekučního rádu.

Zahájení exekučního řízení brání tomu, aby v téže věci bylo zahájeno nebo probíhalo jiné exekuční řízení podle tohoto zákona; jde o překážku litispendence, tj. překážku zahájeného exekučního řízení. Při kolizi exekucí podle tohoto zákona se soudní nebo správní, daňovou či jinou exekucí, které se týkají téže věci, práva, jiné majetkové hodnoty nebo podniku povinného, se pokračuje v té exekuci, v níž byly nejdříve vykonány úkony postihující tyto věci, práva atd. V ostatních zahájených exekucích pokračovat nelze. Jestliže podal oprávněný návrh na nařízení exekuce v téže věci více exekutorům, exekuci provede ten exekutor, kterého jejím provedením pověří soud, jde tedy o uplatnění zásady předstihu.

Podle náležitostí návrhu na nařízení exekuce, stanovených v § 38 odst. 1 EŘ, je jednou z náležitostí návrhu označení exekutora, který má být pověřen provedením exekuce. Ustanovením § 28 EŘ je určena místní příslušnost exekutora k provedení exekuce, která je odvislá od dispozice oprávněného. K pověření exekutora vybraného oprávněným musí dojít, soud nemá možnost rozhodnutí o příslušnosti jiného exekutora.

Úkony exekutora mají stejné právní účinky a požívají stejné právní autority jako úkony soudu. V této zásadě se promítá postavení exekutora jako veřejného činitele. Z těchto důvodů odpovídá stát za škodu způsobenou exekutorem při činnosti stanovené v § 4 odst. 1 zákona č. 82/1998 Sb. o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem, ve znění pozdějších předpisů. Cílem právní úpravy v § 29 EŘ je zabezpečit nestrannost exekutora při provádění exekuce.

Důvodem pro vyloučení exekutora z provádění exekuce vyvolávajícím pochybnosti o jeho nezaujatosti může být jednak jeho poměr k věci, a to osobní zájem na věci, jednak i vztah k účastníkům či jejich zástupcům, s kterými může být v příbuzenském nebo přátelském či nepřátelském poměru. Musí zde existovat důvod pochybovat o jeho nepodjatosti, čímž se vylučuje pouhý subjektivní pohled na vyloučení exekutora. Důvod, z něhož vyplývá, že lze pochybovat o jeho nepodjatosti, zde musí být najisto zjištěn. Důvodem však

nemohou být okolnosti, které spočívají v postupu v exekučním řízení. Jakmile se exekutor dozví o skutečnosti, pro kterou je vyloučen, oznámí to soudu. Jeho činnost se do rozhodnutí soudu omezuje na neodkladné úkony.

Účastníci exekučního řízení jsou oprávněni vyjadřovat se k osobě exekutora. Pro uplatnění námitky podjatosti se však zavádí koncentrační zásada, tedy povinnost uplatnit tuto námitku v objektivní lhůtě pěti dnů, která běží ode dne pověření exekutora provedením exekuce. Důvodem uplatnění koncentrační zásady je omezení prostoru pro zneužívání námitky podjatosti k oddálení vlastní exekuce. K tomuto účelu slouží i to, že zákon uvádí podstatné náležitosti této námitky, kterými jsou označení exekutora, okolností, pro které by měl být podle jejich názoru vyloučen, a údaje, kdy se účastník o skutečnosti zakládající námitku dověděl. Aby povinný nesledoval podáním námitek proti osobě exekutora vyvolání průtahů v řízení, jeho námitky nemají odkladný účinek. Z těchto důvodů se nepřihlíží k námitce zjevně opožděné, podané v den skončení nebo zastavení exekučního řízení, nebo k námitce odůvodněné stejnými okolnostmi, o nichž bylo soudem rozhodnuto. Rozhodnutí (usnesení) soudu o vyloučení exekutora je konečné, není možno je napadnout odvoláním, ani jiným opravným prostředkem. Doručuje se oprávněnému, povinnému a exekutorovi, o jehož vyloučení soud rozhodoval. V případě vyloučení exekutora z provádění exekuce v ní pokračuje ten exekutor, kterého navrhne oprávněný a který je k provedení této exekuce pověřen soudem.

Soudní exekutor je státem určenou a zplnomocněnou osobou k nucenému uskutečnění exekuce. Při výkonu své činnosti musí postupovat nestranně a nezávisle. Je vázán pouze ústavou, zákony a jinými všeobecně závaznými právními předpisy. Proto může odmítnout provést požadovaný úkon jen tehdy, pokud odporuje zákonu nebo jiným všeobecně závazným právním předpisům, nebo jestliže žadatel o tento úkon nesložil přiměřenou zálohu na náklady exekuce (§ 90 odst. 3 EŘ).

2. Účastníci exekučního řízení

Okruh účastníků exekučního řízení je vymezen v § 36 odst. 1 EŘ, podle kterého účastníky jsou oprávněný a povinný. Tato procesní legitimace je pouze formální aktivní a pasivní legitimací na rozdíl od věcné legitimace. Procesně oprávněný je ten, kdo podává návrh na nařízení exekuce, a procesně povinný je ten, koho procesně oprávněný označí ve svém návrhu za povinného. V exekučním řízení není vyloučeno společenství účastníků. Otázku věcné legitimace zkoumá soud teprve při rozhodování o nařízení exekuce a to jen z hlediska exekučního titulu.¹²

3. Exekuční titul

Exekuční titul se dá charakterizovat jako listina vydaná k tomu oprávněným orgánem, která má předepsanou formu a ve které se ukládá určité osobě povinnost v určité době něco plnit.

Exekučním titulem je

- a) vykonatelné rozhodnutí soudu, pokud přiznává právo, zavazuje k povinnosti nebo postihuje majetek
- b) vykonatelné rozhodnutí soudu a jiného orgánu činného v trestním řízení, pokud přiznává právo nebo postihuje majetek.
- c) vykonatelný rozhodčí nález
- d) notářský zápis se svolením k vykonatelnosti sepsaný podle zvláštního právního předpisu nebo exekutorský zápis podle § 78 písm. a)
- e) vykonatelné rozhodnutí orgánu státní správy a územní samosprávy včetně platebních výměřů, výkazů nedoplatků ve věcech daní a poplatků, jakož i smíry schválené těmito orgány
- f) vykonatelné rozhodnutí a výkaz nedoplatků ve věcech nemocenského pojištění a sociálního zabezpečení

¹² Tripes, A. : Exekuce v soudní praxi, 2.vydání, Praha, C.H.Beck, 2001, str. 41

g) jiná vykonatelná rozhodnutí a schválené smíry a listiny, jejichž výkon připouští zákon.

Pokud jde o vykonatelná rozhodnutí soudu v občanském soudním řízení (rozsudek, usnesení, platební rozkaz, soudem schválený smír), přichází exekuce v úvahu pouze tam, kde rozhodnutí ukládá povinnost něco splnit, tj. vydat, dodat, zaplatit, vykonat, něčeho se zdržet či něco trpět nebo snášet.

Titulem pro exekuci mohou být nejen rozhodnutí a schválené smíry, ale i další listiny, jejichž exekuci zákon připouští (např. seznam přihlášek konkursních věřitelů).

Pro případ, že exekuční titul neobsahuje pariční lhůtu, stanoví se lhůta 3 dnů a jde-li o vyklizení bytu, 15 dnů od právní moci rozhodnutí, pro splnění povinnosti uložené v rozhodnutí. Dále je určen rozsah exekuce, je-li více povinných a jedná-li se o dělitelné plnění.

Pokud dojde k námitkám, kterými budou uplatňovány vady exekučního titulu, je možno postupovat pouze tak, že bude podána žaloba na obnovu původního nalézacího řízení, v němž byl exekuční titul vydán, a současně podán návrh na odklad exekuce (§ 54 EŘ).

Každý exekuční titul musí být opatřen potvrzením o vykonatelnosti, proto se stanoví, který orgán opatří rozhodnutí potvrzením o vykonatelnosti. Pokud rozhodnutí není vykonatelné, nemůže být podkladem pro provedení exekuce. Soud, který nařizuje provedení exekuce, je na návrh exekutora vždy oprávněn přezkoumávat správnost potvrzení o vykonatelnosti, aby byl zajištěn základní soudní přezkum návrhu na nařízení exekuce.

4. Návrh na nařízení exekuce a jeho náležitosti

Exekuční řízení je zahájeno dnem, kdy došel soudnímu exekutorovi nebo soudu návrh na nařízení exekuce (§ 35 odst. 2 EŘ). O návrhu musí věcně příslušný soud rozhodnout ve lhůtě nejpozději do 15 dnů od jeho předložení (§ 44 odst. 1 EŘ).

Tento návrh na nařízení exekuce může podat pouze ten, kdo je v exekučním titulu označen jako oprávněný, a ten, kdo prokáže, že na něj přešlo právo za exekučního titulu. V každém případě rozhodnutí je povinnému určena lhůta k plnění. Není a ani nemůže být povinností soudu nebo jiného orgánu, který vydal exekuční titul, aby zjišťoval, zda-li povinný splnil, co mu bylo uloženo. Proto zůstává na oprávněném, aby navrhl nařízení exekuce. Návrh na nařízení exekuce může být podán, až když povinný dobrovolně nesplnil, co mu bylo uloženo v pravomocném rozhodnutí či k čemu se dobrovolně zavázal v jiném exekučním titulu, na jehož základě zákon umožňuje provedení exekuce podle § 58 a násl. EŘ.

Věcně příslušným exekučním soudem je v prvním stupni okresní soud. Místně příslušným exekučním soudem je soud, v jehož obvodu má bydliště povinný, je-li fyzickou osobou, a nemá-li bydliště, soud, v jehož obvodu se zdržuje. Je-li povinný právnickou osobou, je místně příslušný soud, v jehož obvodu má povinný své sídlo.

Ustanovení § 38 EŘ odst. 1 EŘ stanoví náležitosti návrhu na nařízení exekuce, který je nezbytným úkonem k zahájení exekučního řízení. V návrhu musí být uvedeny jednak obecné náležitosti (§ 42 odst. 4 OSŘ), kterými jsou jméno, příjmení a bydliště účastníků, ten kdo ho činí, které věci se tento návrh týká, co návrh sleduje, data a podpisu), dále též označení exekutora, který má být soudem pověřen k provedení exekuce, popř. soudu, jemuž je určen, označení exekučního titulu, uvedení povinnosti, která má být exekucí vymožena, uvedení rozsahu, v jakém byla povinnost splněna, ale i důkazy, kterých se oprávněný dovolává. K návrhu na nařízení exekuce musí být připojen originál nebo úředně ověřená kopie exekučního titulu s doložkou

vykonatelnosti, popř. stejnopis notářského nebo exekutorského zápisu se svolením k vykonatelnosti (§ 38 odst. 2 EŘ).

V případě, že návrh na exekuci nemá všechny stanovené náležitosti, zejména chybí-li informace o tom, který exekutor včetně jeho sídla má být exekucí pověřen, a nelze-li ji z kontextu návrhu dovodit, pak je třeba návrh posuzovat jako návrh na provedení výkonu rozhodnutí podle OSŘ se všemi z toho vyplývajícími důsledky. Pokud je z návrhu možné dovodit, že oprávněný se domáhá provedení exekuce soudním exekutorem, avšak jeho výběr např. ponechal na úvaze soudu, pak se jedná o podání nesrozumitelné a oprávněný musí být vyzván soudem nejpozději do patnácti dnů od doručení návrhu na nařízení exekuce k opravě či doplnění návrhu spolu s poučením jak má oprava či doplnění proběhnout (§ 39 EŘ). Soudy proto v zájmu rychlosti řízení věc nevracejí exekutorovi, ale k odstranění vad vyzvou přímo oprávněného. Stejně tak musí být oprávněný poučen, že pokud tuto svou procesní povinnost nesplní, nelze pro tento nedostatek v řízení pokračovat a soud sám nebo návrh exekutora exekuční řízení zastaví. Ustanovení § 39 odst. 2 EŘ nekoresponduje s úpravou podle § 43 odst. 2 OSŘ, kde se v případě nedostatků návrhu tento návrh odmítá, ale řízení se nezastavuje.

Podá-li oprávněný návrh přímo k soudnímu exekutorovi (§ 44 odst. 1 EŘ), je zřejmé, že exekutorem má být ustanoven ten, komu byl návrh podán. I v tomto případě je však namístě vyzvat oprávněného k upřesnění návrhu. „Odst. 1 hovoří pouze o návrhu na nařízení exekuce, který oprávněný podal exekutorovi a o povinnostech exekutora. Nehovoří však o možnosti, že návrh na nařízení exekuce byl podán přímo k příslušnému soudu (§ 35 odst. 1 EŘ), a kdo se v tomto případě postará o případné opravení nebo doplnění návrhu“.¹³

Je-li návrh úplný, přesný a srozumitelný a je-li doložen vykonatelný exekuční titul (náležitosti titulu jsou stanoveny v § 39 – 43 EŘ shodně s OSŘ), pak soud zásadně bez jednání nařídí exekuci ve lhůtě 15 dní od doručení návrhu (§ 44 odst. EŘ).

¹³ Hlavsa, P.: Exekuční řád s poznámkami a prováděcími předpisy. II. vydání. Linde Praha, a.s., 2004, str. 59

Ustanovení o procesní lhůtě dané soudu je jedním z největších výdobytků exekučního řádu. Na rozdíl od řízení o výkonu rozhodnutí, kde lhůta pro nařízení exekuce stanovena není, podstatně celé řízení urychluje. Přesto nacházíme časté návrhy, aby zákonodárce patnáctidenní procesní lhůtu zrušil a namísto ní, podle francouzského modelu, umožnil soudu nařídit exekuci přímo.

5. Postup po doručení návrhu na exekuci ,nařízení exekuce a pověření exekutora

Pokud má exekuce být efektivní, je nutné stanovit soudu přiměřeně krátké lhůty pro rozhodování o nařízení exekuce. Rozhodnutí, jímž se exekuce nařizuje, musí tedy být pro povinného pokud možno překvapující a neočekávané, aby svými fingovanými úkony nestihl převést svůj majetek na jiné osoby, resp. aby fingovanými úkony povinný neomezil nebo neznemožnil uspokojení nároku oprávněného.

Ještě před samotným nařízením exekuce však exekuční soud zkoumá, zda je v případě účastníků exekučního řízení splněna podmínka věcné legitimace:¹⁴

- na straně oprávněné platí, že návrh na nařízení exekuce může být podán pouze osobou, která sama sebe označí za oprávněného a je tedy nositelem hmotněprávního oprávnění, jež má být vykonatelné
- u povinného je třeba zjistit, zda osoba označená jako povinný má skutečně exekučním titulem uloženou (nebo obligačně zavázanou) povinnost vůči oprávněnému. Exekuční soud tedy musí návrh na provedení exekuce porovnat s exekučním titulem.

¹⁴ Mikšovský, P.: Zákon o soudních exekutorech a ex. činnosti – Komentář. I. vydání, IFEC s.r.o., 2001, str.78

Exekuční soud musí dále přezkoumat, zda je exekuční titul vykonatelný. Byl-li však návrh na exekuci podán v době, kdy se dosud exekuční titul nestal vykonatelným, ale v okamžiku vydání usnesení exekučního soudu, jímž je nařízeno provedení exekuce a jímž je soudní exekutor pověřen provedením exekuce již exekuční titul vykonatelný byl, není to překážkou nařízení exekuce.

Jakmile je tedy exekučnímu soudu v zákonem stanovené 15-denní lhůtě doručen bezvadný návrh na provedení exekuce, soud usnesením exekuci nařídí a jejím provedením pověří soudního exekutora. Soud přitom nerozhoduje, jakým způsobem má být exekuce provedena, a to ani v případě, kdy způsob provedení exekuce jednoznačně vyplývá z exekučního titulu. Zůstává tak jen na rozhodnutí exekutora, jakou cestu k vymožení nároku oprávněného si zvolí.

Nařízení exekuce poté probíhá převážně bez slyšení povinného, zpravidla vychází z tvrzení oprávněného. V souvislosti s tím je účelné znovu zopakovat dikci § 52 EŘ, který stanoví subsidiární použití občanského soudního řádu.

Náležitosti usnesení o nařízení exekuce jsou upraveny v § 44 odst. 6 EŘ a jsou jimi:

- a) označení soudu, který pověřuje exekutora provedením exekuce,
- b) označení exekutora, který je pověřen provedením exekuce,
- c) označení exekučního titulu a orgánu, který ho vydal,
- d) označení oprávněného a povinného,
- e) označení povinnosti, která má být exekucí vymožena, včetně povinnosti k úhradě nákladů exekuce,
- f) podpis soudce, datum rozhodnutí a poučení o odvolání, o jeho náležitostech a o tom, že nebudou-li v něm uvedeny žádné skutečnosti rozhodné pro nařízení exekuce, soud odvolání odmítne

Usnesení o nařízení exekuce se doručí oprávněnému a povinnému a to do vlastních rukou. V případě, že jej povinný odmítne převzít, je doručeno dnem

tohoto odepření, musí o tom však být doručovatelem poučen (§ 44 odst. 4 EŘ). V § 44 odst. 5 EŘ je výslovný zákaz doručit usnesení o nařízení exekuce povinnému dříve, než bude doručeno exekutorovi a oprávněnému, jelikož by tím mohlo být ohroženo úspěšné provedení exekuce.

Exekutor, kterého soud pověřil provedením exekuce, se musí postarat o její provedení. Nepokračovat v exekučním řízení může exekutor pouze tehdy, kdy soud exekuci odloží nebo zastaví, nebo také, když je pohledávka oprávněného uspokojena. Pořadí provedení exekuce je určeno dnem, kdy exekutorovi došlo usnesení o nařízení exekuce. Za porušení této povinnosti je exekutor kárně odpovědný. Touto právní úpravou se má zabránit upřednostňování některých oprávněných při provádění exekuce nebo jednotlivých exekučních řízení, například v závislosti na výši vymáhané pohledávky.

Nejdůležitějším důsledkem nařízení exekuce pro povinného je tzv. generální inhibitorium, tedy zákaz nakládání se svým majetkem včetně nemovitostí a majetkem patřícím do společného jmění manželů (§ 44 odst. 7 EŘ). Toto inhibitorium je generální v tom smyslu, že postihuje veškerý majetek povinného, tedy i ten, o kterém exekutor či soud v době nařízení exekuce neví. Tato širší inhibitoria je však vyvážena povolením jistých výjimek. Jedná se o nakládání s majetkem v mezích běžné obchodní činnosti, při uspokojování základních životních potřeb, udržování a správy majetku.

Vodítkem pro určení, co se rozumí pod pojmem běžná obchodní činnost by nám mělo být to, zda se majetek povinného zmenšuje tím způsobem, že se zvyšuje riziko zmaření nebo ztížení exekuce. Běžnou obchodní činností se tak může rozumět dle odborné literatury třeba prodávání zboží v obchodě, tzv. z regálu, které je ve vlastnictví povinného. Za správu majetku lze uznat činnost domovníka, účetního, daňového poradce a snad i změnu formy majetku.¹⁵ Výklad běžné obchodní činnosti by se měl opírat především o posouzení konkrétní situace, zda se zmenšováním majetku povinného

¹⁵ Bárta, J.: K právní situaci povinného a exekutora při odkladu provedení exekuce vykonatelného rozhodčího nálezu, *Bulletin advokacie*, 2004, č.2, str. 50

dochází současně ke zvyšování rizika zmaření nebo ztížení exekuce, čemuž by měl odpovídat i exekutorem zvolený způsob provedení exekuce.

Generální inhibitorium tak chápeme jako institut, který brání povinnému ve zmenšování hodnoty jeho majetku současně i v maření exekuce, nikoliv trest za nedobrovolné splnění povinnosti, ale nutné opatření podporující efektivitu exekučního řízení. Při stávajícím způsobu výkonu rozhodnutí podle OSŘ bylo zapotřebí nejprve navrhnout, jakým způsobem má být exekuce provedena, a až poté bylo možné povinnému zakázat dispozici, ovšem pouze s konkrétním majetkem, exekucí postiženým. Nařízení exekuce podle exekučního řádu není založeno na předchozím zjištění, jaký majetek povinný vlastní a jakým způsobem bude exekuce provedena. Jedná se sice o tvrdý právní prostředek k vymožení vymáhané pohledávky, ovšem nanejvýš účinný, neboť svým způsobem nepochybně nutí zvláště pak ekonomicky aktivní dlužníky v co nejrychlejší splnění své povinnosti a tím i odpadnutí nepříjemných a poměrně tvrdých důsledků generálního inhibitoria na majetek a hospodářskou činnost subjektu vůbec. Z opatrnosti s povinným obvykle jeho obchodní partneři nechtějí uzavřít významnější obchod, protože nemají jistotu, zda takový obchod nebude prohlášen jako obchod absolutně neplatný.

„Porušením zákazu dispozice s majetkem by povinný mohl dovršit skutkovou podstatu trestného činu podle § 171 TZ – maření výkonu úředního rozhodnutí (to však pouze za podmínky, že by se skutečně seznámil s obsahem usnesení o nařízení exekuce, resp. s obsahem exekučního příkazu), § 256 TZ – poškozování věřitele nebo podle § 256a TZ – zvýhodňování věřitele.“¹⁶

Exekuční řád sankcionuje jakýkoliv úkon dlužníka, kterým vybočuje z mantinelů generálního inhibitoria po nařízení exekuce, výslovně absolutní neplatností případných úkonů přesto, že nařízení exekuce nemá účinky jako nařízení výkonu rozhodnutí podle OSŘ soudem. Soud může místo nařízení exekuce též rozhodnout o zamítnutí návrhu na nařízení exekuce podle § 264

¹⁶ Mikšovský, P.: Zákon o soudních exekutorech a ex. činnosti – Komentář. I. vydání, IFEC s.r.o., 2001, str. 80

odst. 2 OSŘ pro nemožnost ani částečného uspokojení pohledávky oprávněného.

Otázka skončení inhibitorních účinků mající dopad na majetek povinného nabízí různá vysvětlení. Například jedním z nich je i asi těžko udržitelný názor, že oním rozhodným okamžikem je až pravomocné usnesení soudu o zastavení exekuce. K zastavení exekuce tedy není oprávněn sám exekutor, ale pouze soud. Takto se vychází z teze, že exekuční řízení není skončeno zastavením exekuce určitého typu, neboť exekutor může pokračovat ve vymáhání povinnosti jiným způsobem. Předpokládá se tedy jakákoliv další nemožnost v pokračování provádění exekuce exekutorem, tedy zastavení exekučního řízení jako celku. Nelze však dané usnesení soudu hodnotit jako poněkud nadbytečný úkon z jejich strany, především v situaci, kdy je daná povinnost dobrovolně splněna, nebo exekutorem vymožena. Takto smýšlí i většina soudů, které poukazují na to, že v některých případech nezastavuje exekuční řízení soud usnesením o zastavení řízení, neboť dle jejich názoru jim tuto povinnost ani zákon neukládá.

6. Výzva soudu k prohlášení o majetku povinného

Soudní exekutor poté, co mu bylo doručeno usnesení o nařízení exekuce, může před vydáním exekučního příkazu podle § 47 zákona č. 120/2001 Sb., exekuční řád, navrhnout soudu, aby předvolal povinného a vyzval ho k prohlášení o majetku. V odůvodnění se dále uvádí: „Prohlášení o majetku je prostředek, který umožňuje věřiteli peněžité pohledávky zjistit majetek dlužníka, na který by mohl posléze vést k vymožení své peněžité pohledávky efektivně a úspěšně výkon rozhodnutí. S ohledem na začlenění tohoto oprávnění do hlavy III. zákona č. 120/2001 Sb. – který je ve vztahu k občanskému soudnímu řádu zákonem speciálním – je možno dospět k závěru, že exekutor má speciální práva jako veřejný činitel ve vztahu k institutu prohlášení majetku povinného a může podat soudu návrh na prohlášení o

majetku i po zahájení řízení, resp. poté, co mu bylo doručeno usnesení o nařízení exekuce.“¹⁷

Není vyloučeno, aby exekutor podal návrh na prohlášení o majetku i poté, co již vydal exekuční příkaz k provedení exekuce určitým způsobem.

Soudní praxe byla již usměrněna rozhodnutím Městského soudu v Praze, sp. zn. 51 Co 70/2003, uveřejněným ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek č. 10, roč. 2003, pod poř. č. 87 (dále jen „R 87/2003“), s právní větou, již bylo konstatováno, že „soudní exekutor poté, co mu bylo doručeno usnesení o nařízení exekuce, může před vydáním exekučního příkazu podle § 47 zákona č. 120/2001 Sb. (exekučního řádu) navrhnout soudu, aby předvolal povinného a vyzval ho k prohlášení o majetku.“ Tento závěr vychází ze systematického výkladu (zařazením prohlášení o majetku do hlavy III. exekučního řádu, nazvané „Provedení exekuce“, se prolamuje vazba na procesní vymezení institutu v občanském soudním řádu jakožto činnosti před nařízením výkonu) a z výkladu z účelu, dovozovaného z ustanovení § 47 odst. 1 EŘ., jímž je zajistit spolehlivé informace pro efektivní exekuční příkaz.

Byl tak potlačen názor, že i exekutor může podat návrh na prohlášení o majetku jen do zahájení exekučního řízení (viz § 35 odst. 2 ex. ř.), případně jen do okamžiku, kdy byl návrh na nařízení exekuce podán u soudu.

Připustit možnost podat návrh na prohlášení o majetku i poté, co již exekutor vydal exekuční příkaz k provedení exekuce určitým způsobem, se jeví být i účelné, ukáže-li se, že v rámci tohoto způsobu exekuce nelze plného uspokojení pohledávky oprávněného dosáhnout.¹⁸

¹⁷ Kurka, V.: Přehled judikatury ve věcech výkonu rozhodnutí a exekuce. I. vydání. ASPI, a.s., 2005, str. 256-257

¹⁸ Stanovisko Nejvyššího soudu sp. zn. Cpjn 200/2005k výkladu zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů

7. Exekuce na majetek spadající do SJM

Ustanovení § 42 EŘ podrobně upravuje exekuci na majetek patřící do společného jmění manželů a zavádí zásadu, že pro závazek jednoho z manželů, který vznikl za trvání manželství, je v exekučním řízení podle tohoto zákona možno postihnout i majetek, který je součástí společného jmění manželů. Účastníkem exekučního řízení, pokud jde o tyto věci, práva nebo jiné majetkové hodnoty, je i manžel povinného.

„V zájmu ochrany věřitelů zákon poněkud šířeji koncipuje rozsah společného jmění manželů. Nově se totiž konstituuje neúčinnost některých smluv o zúžení či rozšíření rozsahu společného jmění manželů pro účely exekučního řízení. Rozhodující pro právní účinky těchto smluv ve vztahu k exekučnímu řízení je doba jejich uzavření.“ Z toho vyplývá, že smlouva, která by byla uzavřena po vzniku pohledávky, nemůže mít na právní vztahy věřitele žádný vliv. Při provádění exekuce proto nelze přihlížet ke smlouvě, kterou byl zúžen zákonem stanovený rozsah společného jmění manželů o majetek, který patřil do společného jmění v době vzniku vymáhané pohledávky, nebo kterou byl zákonem stanovený rozsah společného jmění manželů smlouvou rozšířen o majetek povinného, který nepatřil do společného jmění v době vzniku vymáhané pohledávky. Uvedeným způsobem se také čelí možným účelovým dohodám, směřujícím k tomu, aby nebylo znemožněno uspokojení pohledávky z majetku ze společného jmění manželů nebo z majetku, který byl účelově do společného jmění zařazen.¹⁹

8. Odvolání proti usnesení o nařízení exekuce

Proti usnesení o nařízení exekuce je přípustný opravný prostředek v podobě odvolání, jímž lze namítat pouze skutečnosti, jež jsou rozhodné pro nařízení exekuce, v opačném případě k nim soud nepřihlédne. Odvolání proti

¹⁹ Hlavsa, P.: Exekuční řád s poznámkami a prováděcími předpisy. II. vydání. Linde Praha, a.s., 2004, str. 55

usnesení o nařízení exekuce je v exekučním řádu upraveno v § 44 odst. 10. Na základě ustanovení § 52 odst. 1, s odkazem na § 204 odst. 1 OSŘ činí lhůta k podání odvolání proti usnesení o nařízení exekuce činí 15 dnů od doručení usnesení účastníkovi exekučního řízení. Exekuční řád výslovně vyžaduje po odvolateli, aby odvolání namítal pouze skutečnosti, které jsou rozhodné pro nařízení exekuce.

Za skutečnosti rozhodné pro nařízení exekuce bude třeba považovat, zda byl exekuční titul vydán orgánem, který k tomu měl pravomoc, exekuční titul je vykonatelný po stránce formální i materiální, oprávněný a povinný jsou věcně legitimováni, výkon je navrhován ve větším rozsahu, než který stačí k uspokojení oprávněného, a zda není vymáhané právo prekludováno.²⁰

V odvolání proti nařízení exekuce lze tedy namítat pouze ty skutečnosti, kterými se zabýval soud prvního stupně. Exekuční soud však na rozdíl od výkonu rozhodnutí podle občanského soudního řádu nezkoumá, zda-li k vydobytí pohledávky oprávněného nepostačuje výkon rozhodnutí nařízený nebo navržený jiným způsobem (§ 263 odst. 2 OSŘ) a zda nařízený způsob výkonu rozhodnutí není zřejmě nevhodný (§ 264 odst. 1 OSŘ).

Je to proto, že v době nařizování exekuce soudem ještě nebude znám způsob provedení exekuce, ten zvolí až soudní exekutor. Jakékoliv námitky, jež jsou svým charakterem námitkami uplatnitelnými pouze v nalézacím řízení, jsou neslučitelné se skutečnostmi rozhodnými pro nařízení exekuce. Námitky, resp. důvody odvolání, vztahující se k nalézacímu řízení jsou tedy v odvolání proti usnesení exekuce irelevantní a soud k nim nesmí přihlídnout. Patří sem např. námitky hmotněprávního charakteru (námitky započtení, nesplnění povinnosti oprávněného vyplývající z hmotněprávního titulu, námitky promlčení atd.). Účelem odvolání proti nařízení exekuce není vytvoření možnosti pro odvolatele „jakési další instance“ pro námitky pocházející z nalézacího řízení, ani

²⁰ Veselý, J., Rakovský, A.: Odvolání proti nařízení exekuce prováděné soudním exekutorem ve světle poslední judikatury Nejvyššího soudu, *Soudní rozhledy*, 2003, č. 2, str. 38 a také usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 26.6.2002, sp. zn. 22 Co 210/2002, *Soudní rozhledy*, 2003, č. 4, str. 117

nedůvodně prodloužit exekuční řízení a oddálit tak nucené splnění vymáhané povinnosti.²¹

9. Exekuční příkaz

Exekutor poté, co mu bylo doručeno usnesení o nařízení exekuce, posoudí, jakým způsobem bude exekuce provedena, a vydá exekuční příkaz ohledně majetku, který má být exekucí postižen. Exekutor je povinen v exekučním příkazu zvolit takový způsob exekuce, který není zřejmě nevhodný, zejména vzhledem k nepoměru výše závazků povinného a ceny předmětu, z něhož má být splnění závazků povinného dosaženo. Exekuční příkaz představuje procesní rozhodnutí soudního exekutora sui generis, protože generální procesní norma (občanský soudní řád) tuto formu rozhodnutí nezná. Podmínkou jeho vydání však není právní moc usnesení soudu o nařízení exekuce.

Exekuční příkaz představuje v právním řádu České Republiky zcela nový právní prostředek, jehož obdobu nenacházíme ani ve vykonávacím řízení soudním, protože v případě exekuce prováděné soudem je vždy již v nařízení výkonu rozhodnutí přímo určen způsob, kterým bude provedena. Tím je odlišena a charakterizována podstata exekučního řízení. Vzhledem ke skutečnosti, že v exekučním řádu neexistuje dostatek speciálních ustanovení, která by řešila problematiku nařízení exekuce dostatečně komplexně, je nutné poukázat na ustanovení § 52 odst. 1 EŘ a tedy aplikovat přiměřeně ustanovení o nařízení výkonu rozhodnutí dle OSŘ.

Na základě vydání exekučního příkazu pak povinný nesmí nakládat se svým majetkem včetně nemovitostí a majetku patřícího do společného jmění manželů, včetně. Případný právní úkon, kterým by povinný tuto povinnost porušil, je neplatný a to včetně právních úkonů týkajících se běžné obchodní činnosti, uspokojování základních životních potřeb a správy majetku.

²¹ Eppinger, A., Veselý, J.: Aplikace exekučního řádu z pohledu soudního exekutora, Právní rozhledy, 2002, č. 5, str. 211

Proti exekučnímu příkazu vydanému exekutorem není přípustný žádný opravný prostředek, neboť exekuční příkaz v podstatě jen upřesňuje konkrétní způsob provedení exekuce, která již byla nařízena usnesením soudu, proti němuž odvolání přípustné je podle § 44 odst. 10 EŘ. Exekuční příkaz je považován za obdobu usnesení soudu, kterým se upravuje vedení řízení, kde opravné prostředky nepřicházejí v úvahu.

V exekučním příkazu je soudní exekutor povinen uvést:

- a) soud, který rozhodl o nařízení exekuce (§ 35 EŘ),
- b) označení exekutora, který je pověřen provedením exekuce,
- c) exekuční titul a orgán, který jej vydal, nebo osobu, která jej vyhotovila,
- d) označení účastníků,
- e) označení povinnosti, která má být exekucí vymožena,
- f) způsob provedení exekuce,
- g) označení osob, kterým se doručuje exekuční příkaz,
- h) výrok, poučení o odvolání, den a místo jeho vydání a podpis exekutora.

Dále pak zde musí být uvedeno i označení věci, práva či jiné majetkové hodnoty, které budou předmětem exekuce (§ 49 odst. 1 a 2 EŘ), včetně zákazů, příkazů v výzvy, které podle zvoleného způsobu provedení exekuce musí obsahovat usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí podle občanského soudního řádu (§ 49 odst. 3 EŘ).

Doručí se osobám, kterým se doručuje usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí. Doručení exekučního příkazu má účinky jako doručení nařízení jednotlivých způsobů výkonů rozhodnutí podle občanského soudního řádu.

Okamžik doručení exekučního příkazu také určuje pořadí prováděné exekuce, a to jak v případě konkurence exekucí prováděných soudními exekutory, tak ve smyslu exekucí (správní, daňová, výkon rozhodnutí a podle exekučního řádu) podle zákona č. 119/2001 Sb., kterým se stanovují pravidla pro případ souběžně probíhajících výkonů rozhodnutí.

10. Součinnost

K tomu, aby bylo provedení exekuce efektivní, je nezbytné stanovit uvedeným třetím osobám povinnost poskytovat exekutorovi jako veřejnému činiteli součinnost při provádění exekuční činnosti. Exekutor může získávat potřebné informace pomocí institutu žádosti o součinnost třetích osob, které jsou zpravidla povinny tyto informace exekutorovi poskytnout. Svým jednáním chrání ta práva fyzických, právnických osob a státu, o kterých pravomocně rozhodl soud. Realizuje vykonatelné rozhodnutí či jiný exekuční titul uvedený v zákoně jen tehdy, když povinný v určené lhůtě nesplní dobrovolně svoji povinnost. Obdobná oprávnění (žádat o součinnost třetí osoby) má podle platné právní úpravy i správce daně, který svým jednáním pomáhá při ochraně majetku státu. Třetí osoby poskytnou součinnost jen tehdy, prokáže-li exekutor své pověření k provedení exekuce, z kterého je zřejmé, kdo je oprávněný a kdo povinný, jaký nárok vymáhá a jaká je jeho výše. Tím je zabezpečena ochrana údajů týkajících se jiné osoby než povinného.

Poskytnutí součinnosti třetími osobami je upraveno v § 33 Exekučního řádu, kde je upravena povinnost zde taxativně vyjmenovaných institucí sdělit na požádání exekutorovi bezplatně údaje o majetku povinného, jsou-li jim známy, a to z úřední povinnosti. Zákon mezi tyto povinné osoby řadí jak soudy, orgány státní správy a samosprávy, banky spořitelní a úvěrní družstva, ale i notáře, advokáty, fyzické i právnické osoby, kteří jsou sankcionováni při nesplnění ze zákona vyplývajících povinností. V případě, že se exekutorovi podaří prokázat, že skutečnost opožděného sdělení informací zapříčinila vznik škody, např., že majetek povinného již není možné zajistit a zpeněžit, přestože subjekt povinný v době doručení žádosti o poskytnutí informace vědomost o majetku povinného měl, odpovídají takto zodpovědné osoby za škodu, která tím exekutorovi vznikne. Ovšem samotné prokázání příčinné souvislosti mezi takto vzniklou škodou a úkonem dané osoby je velmi složité.²²

²² Veselý, J., Rakovský, A., Holešínský, P.: Soudní exekutoři – efektivní způsob vymáhání pohledávek. Bulletin advokacie, č. 9, str. 18

Za nesplnění povinnosti k součinnosti může soud na návrh exekutora uložit třetím osobám pořádkovou pokutu až do výše 50 000 Kč. Zákonem č. 360/2003 Sb. Byla stanovena nejen bezplatnost poskytování součinností, ale i blíže specifikováno ustanovení § 33 odst. 3 EŘ, takže napříště je povinnost poskytnutí součinnosti exekutorům adresována i zdravotním pojišťovnám a orgánům správy sociálního zabezpečení. Mezi další právní instituty, které umožňují exekutorovi vyhledávat a určit majetek povinného patří prohlášení o majetku povinného a v neposlední řadě také i výzva oprávněnému dle § 50 odst.1 EŘ.

11. Povinnost mlčenlivosti soudního exekutora

Je třeba brát zřetel na skutečnost, že exekutor nemůže nakládat se získanými informacemi o majetku povinného, jak se mu zlíbí.

Jak stanoví explicitně Exekuční řád, smí exekutor získané informace využít pouze za účelem provedení exekuce a je přirozeně také dle § 31 EŘ vázán povinností mlčenlivosti o všech skutečnostech, které se dozvěděl při provádění exekuční činnosti nebo další činnosti. Této povinnosti ho může zprostit jen orgán Exekutorské komory České republiky, a to pouze v nezbytné míře a pro jednotlivý případ.

Stejně tak jako advokát není ani exekutor vázán povinností mlčenlivosti v případě řízení před soudem nebo jiným orgánem, kdy mezi ním a povinným, případně osobou povinnou poskytnout součinnost, dojde ve věci zneužití poskytnutých informací či porušení povinností mlčenlivosti ke sporu (§31 odst. 5 EŘ). Důležité také je, že povinnost mlčenlivosti trvá i po zániku výkonu úřadu exekutora, a to z jakýchkoliv důvodů (§ 31 odst. 8 EŘ).

Ze zákona samotného vyplývá, že porušení povinností mlčenlivosti exekutora je stíháno možnou sankcí kárného opatření a zakládá povinnost k náhradě škody, která porušením povinností mlčenlivosti vznikla (§ 31 odst. 10 EŘ).

To ovšem nejsou jediné sankce za porušení mlčenlivosti exekutora. V rovině trestně právní se totiž může exekutor dopustit několika trestných činů jako např. neoprávněného nakládání s osobními údaji dle § 178 TrZ nebo již zmíněného zneužití pravomoci veřejného činitele dle § 158 TrZ či trestného činu maření úkolu veřejného činitele z nedbalosti dle § 159 TrZ. Za činnost exekutora, pokud jedná jako veřejný činitel, při sepisování exekutorských zápisů a při činnostech vykonávaných z pověření soudu odpovídá stát podle zvláštního právního předpisu.

12. Odklad exekuce

V exekučním řízení není možné přerušování, což by v některých případech mohlo vést k nepřiměřené tvrdosti vůči povinnému a jeho prostřednictvím i vůči třetím osobám. Vzhledem k tomu zákon zavádí procesní institut odkladu exekuce. O povolení odkladu exekuce rozhoduje exekuční soud. Odklad exekuce může soud povolit jen na návrh povinného, který je fyzickou osobou, a v případě, že lze očekávat zastavení exekuce, i bez návrhu. Institut odkladu exekuce je upraven jednak v OSŘ v § 266, své speciální ustanovení však má i exekuční řád, který v § 54 EŘ řeší danou problematiku nikoliv však dostatečně komplexně. Vzhledem k neúplnosti příslušné úpravy je nutno použít přiměřeně ustanovení občanského soudního řádu na základě ustanovení § 52 odst. 1 EŘ, které stanoví subsidiaritu OSŘ vzhledem k Exekučnímu řádu.

Odklad exekuce lze povolit jen na návrh povinného, který je fyzickou osobou, a v případě, že lze očekávat zastavení exekuce i bez návrhu. Ustanovení § 54 EŘ odkazuje na § 266 odst. 1 OSŘ, podle něhož se odklad exekuce provede.

Při rozhodování o odkladu exekuce podle exekučního řádu je soud povinen uvést dobu, na kterou exekuci odkládá, pokud tak učinil dle § 266 odst. 1 OSŘ. Dobu odkladu lze určit jak pevně stanovenou lhůtou počítanou od doručení usnesení, tak pevným datem nebo odkazem na pravomocné ukončení jiného řízení. Po uplynutí této doby exekutor pokračuje v provádění exekuce i bez návrhu, a není tedy třeba rozhodnutí soudu jako v případě výkonu rozhodnutí dle občanského soudního řádu. Proti usnesení, kterým je povolen odklad

exekuce, je přípustné odvolání v režimu plné apelace (§ 52 odst. 1 EŘ ve vazbě na § 254 odst. 4 OSŘ).

V případě odkladu exekuce na návrh povinného jsou vyžadovány tři podmínky:

- a) povinný se ocitl v takovém postavení dočasné povahy, že by neprodlené provedení exekuce mohlo mít pro něho a pro příslušníky jeho rodiny zvláště nepříznivé následky
- b) povinný se dostal do nepříznivého sociálního postavení nikoliv vlastní vinou a
- c) oprávněný nebude odkladem exekuce vážně ohrožen.²³

Soud je povinen odložit provedení exekuce v případě, že v řízení o opravném prostředku nebo ze zákona je odložena vykonatelnost rozhodnutí, které bylo exekučním titulem. V takovém případě nelze totiž v exekuci pokračovat a exekutor nesmí provést jakýkoli exekuční úkon. Z důvodu procesní jistoty je tedy žádoucí provázat odklad vykonatelnosti rozhodnutí s odkladem exekuce. K odkladu exekuce může dojít již při nařízení exekuce, neboť odklad je překážkou provádění exekuce, nikoliv nařízení exekuce. Po uplynutí doby odkladu exekuce exekutor bez návrhu z úřední povinnosti pokračuje v provádění exekuce.

13. Zastavení exekuce

Zastavení exekuce je dalším možným prostředkem ochrany povinného po nařízení exekuce. Zastavení exekuce má především ten účinek, že se jím nařízená exekuce zastavuje a že další provádění exekuce musí ustát.²⁴ Zastavení exekuce není v exekučním řádu zvláště upraveno s výjimkou případu, kdy oprávněný nesložil ve lhůtě stanovené soudním exekutorem přiměřenou zálohu na náklady exekuce, aniž by byl osvobozen od soudních poplatků (§ 55 odst. 2 EŘ). Je zde tedy potřeba přiměřeného použití ustanovení § 268 a § 269

²³ Veselý, J. Rakovský, A., Šimková, R.: Soudní exekutoři – alternativa výkonu rozhodnutí. Právní rozhledy, 2001, č. 6, str. 260 - 261

²⁴ Tripes, A. : Exekuce v soudní praxi, 2.vydání, Praha, C.H.Beck, 2001, str. 108

OSŘ. Proti usnesení soudu o zastavení exekuce je přípustné odvolání v plné apelaci (§ 52 odst. 1 EŘ ve vazbě na § 254 odst. 4 OSŘ). O zastavení exekuce podle ustanovení o zastavení výkonu rozhodnutí rozhoduje pouze soud. To znamená, že orgán, který exekuci nařídil má oprávnění exekuci svým rozhodnutím v odůvodněných případech i zastavit.

V průběhu vykonávacího řízení mohou nastat některé okolnosti, pro které nelze v dalším výkonu rozhodnutí pokračovat, nebo pro které se další pokračování exekuce stává nepřipustné. Obecným (generálním) důvodem k zastavení exekuce bez bližšího vymezení je důvod zastavení uvedený v § 268 odst. 1 písm. h) OSŘ, který zahrnuje všechny případy, absolutní nepřipustnosti exekuce, které nejsou podchyceny v žádném jiném ustanovení a které se mohou vyskytnout.

Tak se v daném ustanovení praví : Výkon rozhodnutí je nepřipustný, protože je tu jiný důvod pro který nelze rozhodnutí vykonat. Sem patří zejména dohoda povinného s oprávněným, podle které nebude oprávněný trvale nebo po určitou dobu své právo vymáhat.

Důvody pro zastavení výkonu rozhodnutí jsou:

- a) výkon rozhodnutí byl nařízen, aniž se rozhodnutí stalo vykonatelným. Tento důvod jde k tíži vedoucí soudní kanceláře, která rozhodnutí nesprávně opatřila doložkou vykonatelnosti.
- b) po nařízení výkonu rozhodnutí byl exekuční titul zrušen nebo se stal neúčinným,
- c) zastavení výkonu rozhodnutí navrhně, kdo navrhl jeho nařízení. Tento důvod zastavení exekučního řízení odráží dispoziční zásadu.
- d) postih věcí, které jsou z výkonu rozhodnutí vyloučeny. O nich jsem se zmínila už v rámci zásady ochrany povinného,
- e) průběh výkonu rozhodnutí ukazuje, že výsledný výtěžek nepostačí ani ke krytí nákladů výkonu,
- f) pravomocné rozhodnutí o vyloučení věci z exekučního postihu na základě excindační žaloby,

- g) po vydání rozhodnutí zaniklo právo jim přiznané, ledaže byl tento výkon rozhodnutí již proveden, nebo právo zaniklo před vydáním rozsudku, bylo-li přiznáno rozsudkem pro zmeškání,
- h) jiný důvod, pro který je výkon rozhodnutí nepřipustný, typicky se jedná např. o námitku promlčení,
- i) pokud povinný provedl z vymáhané peněžité pohledávky oprávněného srážku stanovenou zvláštními předpisy⁸ a tu odvedl řádně příslušnému orgánu,
- j) jestliže zaniklo zástavní právo při prodeji zástavy.

Krom toho, že pro samotnou exekuci znamená fakt zastavení exekuce zastavení celého exekučního řízení, lze uvést, že po zastavení exekuce, resp. výkonu rozhodnutí, zaniká pověření exekutora k provedení exekuce na základě ustanovení § 51 EŘ. Usnesení o zastavení exekuce neruší dříve vydaná rozhodnutí v dosavadním exekučním řízení ani naruší dosud provedené úkony, ale pouze další úkony směřující k vynucování povinnosti a k uspokojení oprávněného. Exekuce musí skončit a v dalším jejím provádění se již nepokračuje.

14. Náklady exekuce, odměna exekutora

S exekučním řízením jsou stejně jako s řízením o výkon rozhodnutí spojeny náklady. V této souvislosti se většinou na prvním místě zmiňuje otázka odměny exekutora. Toto má opodstatněné východisko - exekutor vykonává svoji činnost za úplatu. Náklady exekuce prováděné soudním exekutorem však netvoří pouze odměna exekutora. Součástí nákladů exekuce je i náhrada hotových výdajů, náhrada za ztrátu času při provádění exekuce, náhrada za doručení písemností a příslušná daň z přidané hodnoty. Pro všechny tyto náklady platí zásady, že náklady exekuce hradí exekutorovi povinný. Oprávněný má v rámci exekuce právo na náhradu nákladů účelně vynaložených k vymáhání nároku. Tyto náklady má oprávněnému nahradit též povinný. Povinnost k úhradě nákladů řízení a nákladů oprávněného uloží soud

povinnému obecně již v usnesení o nařízení exekuce. Skutečnou výši nákladů exekuce i nákladů oprávněného určuje pověřený exekutor v tzv. příkazu k úhradě nákladů exekuce. Příkaz doručí exekutor povinnému i oprávněnému, oba proti němu mohou podat ve lhůtě 3 dnů námitky. Náklady exekuce a stejně tak náklady, na jejichž náhradu má vůči povinnému nárok oprávněný, vymáhá exekutor.

Pokud jde o náklady exekuce, jak jsem již uvedl, platí zde zásada, že tyto hradí exekutorovi povinný. V případě, kdy dojde k zastavení exekuce, je zde však dána moderační pravomoc soudu - exekuční soud při rozhodování o zastavení exekuce přihlíží k důvodům zastavení i z hlediska míry zavinění a toto se odráží v rozhodnutí soudu o nákladech řízení. Soud může uložit oprávněnému, aby náklady exekuce nahradil on (jinak toto dopadá na povinného).

Je tedy třeba postupovat dle § 146 OSŘ a zkoumat, který účastník exekučního řízení zavinil, že řízení muselo být zastaveno. Můj názor, tedy, že není přípustné, aby náklady exekuce nesl exekutor ze svého jako tzv. podnikatelské riziko, se opírá mj. o Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 22. 12. 2003, sp. Zn. 19 Co 559/2003:²⁵

„Zanikne-li pověření exekutora k provedení exekuce v důsledku zastavení exekuce bez jeho zavinění, činí odměna exekutora nejméně 3000 Kč, bez zřetele k tomu, že žádný exekuční výkon nevykonal. Jak vyplývá z odůvodnění rozsudku, opačný názor (totiž že exekutorovi náleží odměna jen v případě, že nějaký úkon vykonává) by znamenal nezbytnost zjišťování této skutkové okolnosti – a to z uvedeného předpisu nevyplývá. Pokud by měla být odměna soudního exekutora v případě zániku jeho pověření závislá na výkonu jeho činnosti, bylo by to ve vyhlášce č. 330/2001 Sb. uvedeno obdobně jako je tomu např. v § 18 odst. 1 věta druhá vyhlášky č. 484/2000 Sb., o odměnách za

²⁵ Kurka, V.: Přehled judikatury ve věcech výkonu rozhodnutí a exekuce. I. vydání. ASPI, a.s., 2005, str. 258

zastupování účastníka advokátem. Za provedení exekuce a další činnost náleží exekutorovi odměna, náhrada hotových výdajů, náhrada za ztrátu času při provádění exekuce, náhrada za doručení písemností, a je-li exekutor plátcem DPH, rovněž příslušná daň z příslušné hodnoty. Na odměnu, náhrady a DPH má nárok vždy, tohoto nároku se nemůže soudní exekutor platně vzdát.“

V souvislosti s otázkou nákladů řízení je možno zmínit ještě oprávnění exekutora požadovat na oprávněném věřiteli zálohu na tyto náklady. Výši zálohy a lhůtu k úhradě určuje exekutor. Záloha může být požadována v přiměřené výši, tuto vymezuje blíže § 6 výše již zmíněné. vyhlášky. Nesložil-li oprávněný ve lhůtě určené exekutorem přiměřenou zálohu na náklady exekuce, soud na návrh exekutora exekuci zastaví s výjimkou případů, jsou-li u oprávněného splněny podmínky pro osvobození oprávněného podle zvláštního právního předpisu. Vedle odměny, na kterou má exekutor nárok ze zákona, může mu v souvislosti s prováděním exekuce vzniknout i nárok na smluvní odměnu. Předpokladem vzniku nároku na smluvní odměnu je však samozřejmě smluvní ujednání. Exekutor může s oprávněným uzavřít písemnou smlouvu o provedení exekuce, kde mohou za provedení exekuce sjednat smluvní odměnu. Smluvní odměna však není nákladem exekuce. Její úhrada tedy bude vždy na oprávněném. Možno poznamenat, že uzavření posledně zmíněné smlouvy není podmínkou nařízení exekuce, tato bude nařízena i bez ní. Pověřený exekutor není oprávněn odmítnout provedení exekuce pouze z důvodu, že nedošlo ke sjednání smluvní odměny a uzavření smlouvy o provedení exekuce.

VI. Způsoby provádění exekuce

1. Exekuce srážkami ze mzdy a jiných příjmů

Svou podstatou je exekuce srážkami ze mzdy vlastně exekucí příkázáním pohledávky. Postihuje se zde totiž nárok oprávněného na mzdu, který mu přísluší vůči plátcí mzdy z pracovního poměru. Od ostatních pohledávek má pohledávka mzdy natolik speciální povahu a řadu zvláštností, že je její postižení upraveno v občanském soudním řádu samostatně, odlišně

od dalšího způsobu - exekuce příkázáním pohledávky, z něhož se srážky ze mzdy vyčlenily jako samostatný způsob exekuce.²⁶ Předmětem této exekuce je právo povinného na vyplacení mzdy ze závislé činnosti nebo právo na jiné příjmy. Postihuje se jím mzda, na kterou má dlužník právo vůči třetí osobě - plátcí mzdy.

Mzdou se pro účely výkonu rozhodnutí rozumí jak odměna za práci podle § 111 zákona č. 65/1965 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů, tak i jiné odměny za práci mající shodnou povahu, které jsou upraveny v dalších předpisech.²⁷ Jiné příjmy jsou vyjmenovány v § 299 OSŘ a zákonná úprava výkonu rozhodnutí srážkami ze mzdy se použije i na ně. Povinným je v případě výkonu rozhodnutí srážek ze mzdy pouze fyzická osoba, plátcem mzdy pak zákon rozumí právnickou i fyzickou osobu, vůči kterým má povinný nárok na mzdu nebo některý z příjmů uvedených v § 299 OSŘ. Při aplikaci exekuce srážkami ze mzdy je však nutno respektovat zásadu ochrany povinného. Vzhledem k tomu, že na předmětných příjmech jsou mimo povinného existenčně závislí i příslušníci jeho rodiny, je možnost postihu mzdy omezena v několika směrech:

1. Srážky ze mzdy lze provádět jen do výše výkonem vymáhané pohledávky s příslušenstvím (276 OSŘ).
2. Srážky se provádějí z čisté mzdy, která se vypočte tak, že se od hrubé mzdy odečte záloha na daň z příjmů fyzických osob srážená z příjmů ze závislé činnosti a funkčních požitků, pojistné na sociální zabezpečení, příspěvek na státní politiku zaměstnanosti a pojistné na veřejné zdravotní pojištění. Tyto tzv. srážené částky se vypočtou dle aktuálního stavu v měsíci, za který se čistá mzda zjišťuje.

²⁶ Tripes, A. : Exekuce v soudní praxi, 2. vydání, Praha, C.H.Beck, 2001, str. 171

²⁷ Zákon č. 1/1992 Sb., o mzdě, odměně za pracovní pohotovost a o průměrném výděлку, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 143/1992 Sb., o platu a odměně za pohotovost v rozpočtových a v některých dalších organizacích a orgánech, ve znění pozdějších předpisů.

3. Povinnému nesmí být sražena tzv. základní nepostižitelná částka. Její výpočet stanoví nařízení vlády č. 63/1998 Sb., které také stanoví částku, nad kterou se zbytek čisté mzdy srazí bez omezení. Základní nepostižitelná částka činí na osobu povinného 62% a na každou vyživovanou osobu, včetně manžela, 25% částky životního minima.

4. Z čisté mzdy, která zbývá po odečtení základní nepostižitelné částky a která se zaokrouhlí směrem dolů na částku dělitelnou třemi a vyjádřenou v celých korunách, lze srazit k vydobytí pohledávky oprávněného jen jednu třetinu. Pro přednostní pohledávky stanoví zákon možnost sražení dvou třetin čisté mzdy.

5. Přednostními pohledávkami zákon rozumí

- a) pohledávky výživného,
- b) pohledávky náhrady škody způsobené poškozenému ublížením na zdraví,
- c) pohledávky náhrady škody způsobené úmyslnými trestnými činy
- d) pohledávky daní a poplatků,
- e) pohledávky náhrady přeplatků na dávkách nemocenského pojištění, důchodového pojištění a důchodového zabezpečení,
- f) pohledávky pojistného na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti a pohledávky pojistného na veřejné zdravotní pojištění,
- g) pohledávky náhrady za příspěvek na výživu dítěte a příspěvek na úhradu potřeb dítěte svěřeného do pěstounské péče.

6. Srážky ze mzdy nelze provádět ve větším rozsahu než zákon připouští ani v případě, že by s tím povinný souhlasil. Naopak dohoda oprávněného s povinným o provádění nižších než zákonem stanovených srážek je možná.

V okamžiku, kdy soud vyrozumí plátce, o tom, že exekuční příkaz nabyl právní moci, provede plátce výplatu obstavené mzdy oprávněnému. Plátce mzdy odpovídá oprávněnému jak za provádění srážek, tak za vypočtení částky podléhající srážkám ze mzdy. Jestliže plátce mzdy neprovede ze mzdy

povinného srážky řádně a včas, provede-li je v menším rozsahu nebo nevyplatí-li srážky oprávněnému bez odkladu po tom, kdy mu bylo doručeno vyrozumění, že usnesení o nařízení exekuce nabylo právní moci, může oprávněný uplatnit proti plátcí mzdy u soudu právo na vyplacení částek, které měly být ze mzdy povinného sraženy (poddlužnická žaloba),

Plátce mzdy přestane provádět srážky, jakmile je pohledávka oprávněného uspokojena. Právní úprava zaručuje kontinuitu provádění exekuce srážkami ze mzdy taky pro případ, kdy dojde ke změně plátce mzdy v § 293 - 296 OSŘ. OSŘ dále stanoví podmínky, kdy soud takovou exekuci zastaví. Učiní tak na návrh plátce mzdy nebo povinného exekuci srážkami za mzdy obligatorně, pokud povinný po dobu alespoň jednoho roku, nepobírá mzdu buď vůbec nebo alespoň v takové výši, aby z ní mohly být srážky prováděny. Soud je oprávněn exekuci zastavit také fakultativně a to na návrh povinného, jestliže jsou srážky prováděny jen pro běžné výživné a z chování povinného lze předpokládat, že bude plnit dobrovolně.

2. Exekuce příkázáním pohledávky

Exekuce příkázáním pohledávky je dalším ze způsobů provedení exekuce na peněžitá plnění. Jeho význam je takový, že oprávněný zde postihuje prostřednictvím soudního rozhodnutí pohledávku, kterou má povinný vůči třetí osobě, a z této pohledávky uspokojuje svoji vymáhanou pohledávku.

Peněžitá pohledávky lze podle občanského soudního řádu postihnout třemi způsoby, a to:

- a) příkázáním pohledávky z účtu u peněžního ústavu (§ 303 - §311 OSŘ),
- b) příkázáním jiných peněžitých pohledávek (§ 312 - § 319 OSŘ),
- c) postižením jiných majetkových práv (§ 320 - § 320a OSŘ).

2.1 Exekuce příkázáním pohledávky z účtu u peněžního ústavu

Předmětem tohoto způsobu exekuce je pohledávka povinného, která je vedena na účtu povinného u tuzemské banky. Exekuce tedy postihuje právo povinného na peněžité plnění vůči třetí osobě, tedy peněžnímu ústavu. Při výkladu pojmu peněžní ústav uvedeného v § 303 OSŘ se podpůrně použije zákon č. 21/1992 o bankách,²⁸ kde se bankou rozumí právnická osoba se sídlem v České republice založená jako akciová společnost, která přijímá vklady od veřejnosti, poskytuje úvěry a má k této činnosti povolení. Dále sem budou také patřit spořitelní a úvěrová družstva zřizovaná podle zákona č. 87/1995 Sb., o spořitelních a úvěrních družstvech.

V případě, kdy soudní exekutor zjistí, že povinný disponuje pohledávkou za některým peněžním ústavem, vydá exekuční příkaz, kterým tento účet zajistí a přikáže tak peněžnímu ústavu, aby od okamžiku doručení exekučního příkazu nevyplácel z účtu povinného až do výše vymáhané pohledávky včetně jejího příslušenství jakékoliv peněžní prostředky, případně s nimi jinak nakládal. Je-li nařízena exekuce na více účtů povinného, musí být v exekučním příkazu uvedeno také pořadí, v jakém z nich bude vymáhaná pohledávky odepsána. Pro banku tak plyne povinnost zablokovat účet povinného v den doručení exekučního příkazu, a to na rozsah částek uvedených v exekučním příkazu.

Je třeba podotknout, že ani banka samotná není oprávněna disponovat s prostředky na účtu povinného, jež jsou zablokovány, jako třeba v případě započtení svojí vlastní pohledávky vůči povinnému stejně jako vůči oprávněnému.

²⁸ Tripes, A.: Exekuce v soudní praxi, 2. vydání, Praha, C.H.Beck, 2001. str. 247

2.2 Exekuce příkázáním jiných peněžitých pohledávek

Příkázáním jiné peněžitě pohledávky lze postihnout pohledávku, kterou má povinný vůči svému dlužníku (poddlužníku) a jejímž předmětem je peněžitě plnění. Jinými pohledávkami zákon rozumí pohledávky jiné než pohledávky z účtu u peněžního ústavu, pohledávky z vkladů, pohledávky ze mzdy a jiných příjmů a pohledávky z cenných papírů. Podle § 312 OSŘ se může se jednat o pohledávku splatnou teprve v budoucnu nebo i o dílčí pohledávky z téhož právního důvod, které budou v budoucnu teprve. Vždy se však musí jednat o pohledávku existenční, nikoliv jen o pouhou naději, že snad pohledávka v budoucnu vznikne (tzv. expanktace).²⁹ Pohledávkami ve smyslu § 312 OSŘ jsou pouze pohledávky, které má povinný proti třetím osobám a ne proti oprávněnému.³⁰

Exekuci nepodléhají některé taxativně vyjmenované pohledávky uvedené v § 317 OSŘ. Jedná se o pohledávku náhrady plnění z pojištění, má-li být náhrady použito k novému vybudování nebo opravě budovy a dále peněžitě dávky sociální péče a dávky státní sociální podpory, vyplacené jednorázově dle zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů. V exekučním příkazu nařídí soudní exekutor dlužníkovi povinného (poddlužníkovi), aby od okamžiku, kdy mu bylo doručeno nařízení výkonu rozhodnutí, povinnému jeho pohledávku vyplatil, provedl započtení, nebo s ní jinak nakládal.

Podle § 314a odst. 1 OSŘ se exekuce provede tak, že dlužník povinného vyplatí oprávněnému pohledávku v rozsahu, v jakém byla v exekučním příkazu postižena. Dlužník povinného vyplatí pohledávku, jestliže je splatná, oprávněnému v den, který následuje po vyrozumění podle § 314 OSŘ. Není-li pohledávka povinného v tento den splatná, vyplatí ji oprávněnému, jakmile se stane splatnou (§ 314a odst. 2 OSŘ). Výplatou oprávněnému se zproští dlužník

²⁹ Kurka, V., Drápal, L.: Výkon rozhodnutí v soudním řízení, 1. vydání, Praha, Linde, str. 443

³⁰ Sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek, rozhodnutí R 10/1970

povinného v rozsahu poskytnutého plnění své povinnosti vůči povinnému (§ 314a odst. 3 OSŘ).

Nevyplatí-li poddlužník oprávněnému pohledávku, může se oprávněný domáhat na tomto poddlužníkovi vyplacení pohledávky prostřednictvím poddlužnické žaloby.

Žalovaným je poddlužník, žalobcem potom oprávněný, na kterého přešla aktivní procesní legitimace z povinného. Oprávněný však nesmí s poddlužníkem této pohledávky uzavřít na úkor povinného smír, ani prominout její zaplacení. Poddlužník si v takovém případě také nemůže započíst svou vlastní pohledávku, kterou má vůči oprávněnému. Neuplatní-li oprávněný včas u soudu, popřípadě u jiného orgánu pohledávku povinného vůči poddlužníkovi nebo neoznámí-li povinnému, že ji uplatňuje, odpovídá povinnému za škodu, která by mu tím popřípadě vznikla.

2.3 Exekuce postižením jiných majetkových práv

Podle § 320 odst. 1 lze exekucí postihnout právo, které má majetkovou hodnotu a které není spojeno s osobou povinného a je převoditelné na jiného.

Exekucí postižením jiných majetkových práv se postihují majetková práva na nepeněžitá plnění, která mají majetkovou hodnotu a z nichž by mohl být oprávněný se svým právem na peněžitá plnění uspokojen. Mohli bychom sem zařadit např. nároky povinného na vydání věci či peněžitá částky z úřední úschovy, nárok povinného na vydání movitých věcí vůči třetí osobě, právo povinného na dodání zboží z obchodního závazkového vztahu apod.

Dále lze tímto způsobem exekuce postihnout podíl povinného jako společníka nebo komanditisty v obchodní společnosti a postižení členských práv a povinností povinného jako člena družstva. Vydáním exekučního příkazu na postižení jiných majetkových práv soudním exekutorem dochází k zániku účasti povinného v obchodní společnosti nebo družstvu.

V souvislosti se zánikem účasti vzniká povinnému nárok na vypořádací podíl, popř. podíl na likvidačním zůstatku. Exekuce pak postihuje tento podíl tak, že místo povinnému bude vyplacen dlužníkem povinného oprávněnému. Uvedené podíly jsou postiženy jako při exekuci příkázáním jiných peněžitých pohledávek (§ 320a odst. 2 OSŘ). Na tento druh exekuce se přiměřeně použijí ustanovení §

312 odst. 2, § 313 až § 316 OSŘ, není-li stanoveno jinak. To tedy znamená přiměřené použití ustanovení o přikázání pohledávky.

Ustanovením § 59 odst.3 EŘ je pak výslovně připuštěna exekuce prodejem zástavy (a to i ve vlastnictví třetích osob) a ustanovením § 64 je připuštěna exekuce postižením patentů, průmyslových vzorů, ochranných známek a licencí.

Pokud jsou exekucí postiženy patenty, průmyslové vzory a ochranné známky, musí být exekuční příkaz doručen Úřadu průmyslového vlastnictví, jež k nim vede v rejstřících příslušné zápis. Podle povahy těchto práv se buď použijí přiměřeně ustanovení o prodeji movitých věcí (patenty, průmyslové vzory a ochranné známky) anebo ustanovení o přikázání pohledávky (práva z licence).

Posledním „novým“ způsobem provádění exekuce je exekuce na cenné papíry, u které § 67 EŘ upravuje navíc oproti § 334 odst. 3 OSŘ způsob zpeněžení. Exekutor má podle povahy cenného papíru možnost buď vyzvat toho, kdo má plnit, aby odpovídající plnění odevzdal exekutorovi a přitom postupuje přiměřeně podle ustanovení o exekuci přikázáním pohledávky, nebo se postará o jejich zpeněžení převodem na třetí osobu podle ustanovení upravující prodej movitých věcí. Do doby zpeněžení cenného papíru ovšem vykonává práva z cenného papíru sám exekutor (analogicky k § 64 odst. 3 in fine EŘ).

3. Prodej movitých věcí

3. 1. Průběh exekuce

Podstatou mobilární exekuce je zabavení movitých věcí a jejich prodej, přičemž z jeho výtěžku je posléze uspokojen oprávněný. I zde se použije přiměřeně úprava v OSŘ pouze pokud zákon nestanoví jinak, neboť tuto problematiku řeší exekuční řád výslovně v rámci dalších oprávnění exekutora. Při exekuci ukládající zaplacení peněžité částky prodejem movitých věcí povinného exekutor vždy i bez návrhu oprávněného, zajistí věci, které sepsal, a následně je uloží u vhodného uschovatele nebo je převezme do své úschovy.

Povinný exekutorovi umožní přístup na všechna místa, kde má své movité věci umístěny. Právě v souvislosti se sepisováním věcí movitých se exekutoři střetávají se slovním ale často i fyzickým nátlakem ze strany povinného. Soudní exekutor je oprávněn učinit osobní prohlídku povinného a prohlídku bytu, jakož i jeho skříní nebo jiných schránek v nich umístěných, kde má povinný svůj majetek.

Za tímto účelem disponuje exekutor oprávněním zjednat si do bytu či do jiné místnosti povinného přístup, popřípadě uzavřené skříně nebo jiné schránky otevřít. Na rozdíl od úpravy v občanském soudním řádu je v exekučním řádu soudnímu exekutorovi uložena povinnost, aby vždy zajistil věci, které sepsal. V exekučním příkazu prodejem movitých věcí zakáže exekutor povinnému nakládat s příslušnými věcmi. Exekuční příkaz se povinnému obvykle doručí až při provádění soupisu a zajištění věcí.

3.2. Věci nepodléhající exekuci

§ 321 OSŘ stanoví, že exekucí nemohou být postiženy věci, jejichž prodej je podle zvláštních právních předpisů zakázán nebo které podle zvláštních předpisů exekuci nepodléhají.

Podle § 322 odst. 1 z věcí, které jsou ve vlastnictví povinného, se exekuce nemůže týkat těch, které povinný nezbytně potřebuje k uspokojování potřeb svých a své rodiny, k plnění svých pracovních úkolů, jakož i jiných věcí, jejichž prodej by byl v rozporu s morálními pravidly.

Takto OSŘ z exekuce vylučuje zejména věci jako,

- a) např. běžné oděvní součásti, obvyklé vybavení domácnosti,
- b) snubní prsten a jiné předměty podobné povahy
- c) zdravotnické potřeby a jiné věci, které povinný potřebuje vzhledem ke své nemoci nebo tělesné vadě,
- d) hotové peníze do částky 1.000 Kč.

Z exekuce jsou také vyloučeny věci, které povinný jako podnikatel nezbytně nutně potřebuje ke své podnikatelské činnosti. To však neplatí, vázne-li na těchto věcech zástavní právo a jde-li o vymožení pohledávky oprávněného, která je tímto zástavním právem zajištěna. Zákon zde používá obecného vymezení věcí, které jsou z exekuce vyloučeny, aplikace těchto ustanovení se bude lišit podle okolností konkrétní exekuce. Exekucí nelze postihnout jen takový majetek, který slouží k uspokojování těch životních potřeb, které lze označit jako základní.³¹

3.3. Odhad zajištěných věcí

Po zajištění příslušných věcí musí se sepsané věci odhadnout. Účelem odhadu je získat objektivní posudek o ceně, za kterou by bylo možno věc prodat. Tato cena je základem pro dražbu, jelikož se z ní stanoví výše nejnižšího podání. Odhad může v jednoduchých případech provést soudní exekutor, na složitější případy přibere znalce. V § 328 odst. 2 je stanoveno, že tento odhad není soudním rozhodnutím. Tím je myšleno, že se zde o odhadní ceně nerozhoduje usnesení. Tato cena slouží jen k určení nejnižšího podání, a to za kolik věc bude zpeněžena (tj. kolik činí její „tržní“ cena) se ukáže až při dražbě.³²

3.4. Dražba

Prodej některých movitých věcí, jako např. zvláště významných děl a památek, rukopisů zvláště významných děl, předmětů větší kulturní historické hodnoty, se provádí za hotové, jinak se provede ohledně sepsaných a oceněných věcí dražba.

Nejnižší podání při dražbě činí jednu třetinu odhadní nebo úředně stanovené ceny. Dražiteli, který učinil nejvyšší podání je udělen příklep. Vydražitel získá vlastnické právo k věci hned po uhrazení částky nejvyššího podání. Přejedem

³¹ SJ 62/2004, in.: Bureš, J., Drápal, L., Krčmář, Z., Mazanec, M.: Občanský soudní řád s judikaturou a souvisejícími předpisy, 1. vydání, Praha, C.H.Beck, 2004, str. 832

³² Tripes, A.: Exekuce v soudní praxi, 2. vydání, Praha, C.H.Beck, 2001, str. 343

vlastnictví zanikají na věci zástavní a zadržovací práva a další závady váznoucí na věci. Nenajde-li se kupec pro dražené věci, je nařízena opětovná dražba. Pokud i ta skončí neúspěšně, může oprávněný převzít věc za třetinu odhadní ceny do 15 dnů po vyrozumění soudu o bezvyslednosti dražby. Pokud oprávněný odmítne tyto věci převzít, jsou následně vráceny povinnému. Byla-li exekuce nařízena pouze pro jednu pohledávku, soud výtěžek vyplatí po odečtení nákladů prodeje oprávněnému. Pokud výtěžek pohledávku převyšuje, vyplatí se zbytek výtěžku povinnému. V případě, že byla exekuce nařízena pro několik pohledávek, provede soudní exekutor rozvrh výtěžku. Každému z oprávněných připadne výtěžek z těch věcí, které byly sepsány ve prospěch jeho pohledávky.

4. Exekuce prodejem nemovitostí

4.1. Předmět exekuce

Exekuce prodejem nemovitostí představuje další ze způsobů provádění exekuce ukládající zaplacení peněžité částky (§ 59 odst. 1 EŘ).

Tento druh exekuce může být využit pouze za předpokladu, že bude listinami vydanými nebo ověřenými státními orgány, popřípadě též veřejnými listinami notáře doloženo, že nemovitost je ve vlastnictví povinného. Zde přichází v úvahu především výpis z katastru nemovitostí, ale například i osvědčení o vydržení ve formě notářského zápisu.³³ Soudní exekutor vyrozumí o vydání exekučního příkazu katastrální úřad, který o zahájení exekučního řízení zapíše poznámku.³⁴ Exekuční příkaz k prodeji nemovitosti musí obsahovat přesné označení nemovitosti, která má být prodána, protože bude předmětem zápisu do katastru. Exekuce prodejem nemovitostí se vztahuje na nemovitost se všemi jejími součástmi a příslušenstvím. V příslušném exekučním příkazu zakáže soudní exekutor povinnému nemovitost převést na jiného nebo ji zatížit, aby tak předešel zmaření exekuce.

³³ Hlavsa, P.: Exekuční řád s výkladem a prováděcími předpisy, 2. vydání, Praha, Linde, 2004, str. 78

³⁴ § 9 zákona č. 265/1992 Sb., o zápisech vlastnických a jiných věcných práv k nemovitostem

Exekuční příkaz se doručí oprávněnému, povinnému, manželu povinného a příslušnému katastrálnímu úřadu (§ 49 odst. 4 EŘ ve vazbě na § 335b odst. 2 OSŘ). Po právní moci usnesení o nařízení exekuce se exekuční příkaz doručí osobám, o nichž je mu známo, že mají k nemovitosti předkupní právo, věcné právo nebo nájemní právo a finančnímu a obecnímu úřadu, v jehož obvodu je nemovitost a v jehož obvodu má povinný své bydliště. Dále tento příkaz soudní exekutor vyvěsí na úřední desce soudu (§ 335b odst. 3 OSŘ). Je nutno připomenout ustanovení § 69 EŘ, které odkazuje na přiměřené použití ustanovení občanského soudního řádu upravujících výkon rozhodnutí prodejem nemovitosti, nestanoví-li EŘ jinak.

4.2. Ocenění nemovitosti

Po právní moci usnesení o nařízení exekuce ustanoví soudní exekutor znalce, kterému uloží, aby ocenil nemovitost a její příslušenství a aby ocenil jednotlivá práva a závady s nemovitostí spojené. Znalec zde má širší povinnosti než v případech, kdy je po něm požadováno, aby ocenil určitou nemovitost např. pro účely převodu nemovitosti.³⁵ Musí totiž ocenit nejen nemovitost a její příslušenství, ale i jednotlivá práva a závady s ní spojené. § 66 odst. 5 EŘ stanoví, že znalec oceňuje nemovitost a její příslušenství a jednotlivá práva a závady s nemovitostí spojené cenou obvyklou podle zákona č. 151/1997, o oceňování majetku.

Zákonná definice ceny obvyklé je uvedena v ustanovení § 2 odst. 1 tohoto zákona.³⁶

Podle výsledku ocenění a ohledání určí soudní exekutor

- a) cenu nemovitosti a jejího příslušenství,
- b) cenu jednotlivých práv a závad s nemovitostí spojených,
- c) závady, které prodejem nemovitosti v dražbě nezaniknou,
- d) výslednou cenu.

³⁵ Tripes, A. : Exekuce v soudní praxi, 2.vydání, Praha, C.H.Beck, 2001, str. 403

³⁶ Usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 8.7.2004, sp. zn. 20 Co 319/2004, in.: Soudní rozhledy, 2005, č.2, str. 55

Závadami, které prodejem nemovitosti v dražbě nezaniknou, můžeme rozumět např. věcná břemena, nájem bytů a nájemní práva, u nichž zájem společnosti vyžaduje, aby nemovitost zatěžovala i nadále.

Následně se tyto předmětné závady odečtou od ceny nemovitosti a jejího příslušenství a ceny práv spojených s nemovitostí. Takto je určena výsledná cena nemovitosti. Usnesení o určení ceny soudní exekutor doručí oprávněnému, těm, kdo do řízení přistoupili jako další oprávnění, povinnému a osobám, o nichž je mu známo, že pro ně vážnou na nemovitosti práva nebo závady. Usnesení by mělo obsahovat odůvodnění, aby bylo zřejmé, z čeho soudní exekutor při určení ceny vycházel. Usnesení totiž musí být přezkoumatelné, jelikož je proti němu přípustné odvolání.

4.3. Dražební vyhláška a dražební jednání

Po právní moci usnesení o ceně nařídí soudní exekutor dražební jednání, a to formou tzv. dražební vyhlášky. Dražbou se rozumí, stejně jako u mobiliární exekuce, takový prodej, kdy se v určený den nabízí určitá věc tomu, kdo nabídne nejvyšší částku a zaváže se splnit podmínky, které byly pro dražbu stanoveny.³⁷

Soudní exekutor není oprávněn nařídít dražební jednání dříve než po 30 dnech od vydání dražební vyhlášky (§ 336d odst. 2 OSŘ).

Proti usnesení o nařízení dražebního jednání (dražební vyhlášce) lze podat opravný prostředek ve formě odvolání (§ 336c odst. 5 OSŘ). Aktivně legitimováni k podání odvolání jsou zde oprávněný, další oprávnění, povinný a osoby, které mají k nemovitosti předkupní právo, věcné právo nebo nájemní právo. Odvolání není přípustné proti výrokům, které mají jen informační a organizační povahu, a jsou vyjmenovány v § 336c odst. 5 věta druhá.³⁸

Mezi náležitosti dražební vyhlášky zákon řadí např. čas a místo dražebního jednání, označení nemovitosti a jejího příslušenství, výslednou cenu nemovitosti, práva a závady spojené s nemovitostí, závady, které prodejem

³⁷ Tripes, A. : Exekuce v soudní praxi, 2. vydání, Praha, C.H.Beck, 2001, str. 409

³⁸ R 11/1999 SbRc. In.: Kurka, V.:Přehled judikatury ve věcech výkonu rozhodnutí a exekuce, Praha, ASPI, 2005, str. 186

nemovitosti v dražbě nezaniknou. Dalším obsahem dražební vyhlášky jsou některá upozornění a výzvy, určené dalším osobám pro případ, kdy uplatňují svá práva ve vztahu k dražené nemovitosti. Dražební vyhláška musí dále obsahovat nejnižší podání, které je stanoveno na výši dvou třetin výsledné ceny (§ 336e odst. 1 OSŘ). Zájemci o příslušnou nemovitost jsou povinni zaplatit tzv. jistotu, jejíž výši určí soudní exekutor podle okolností případu, nejvýše však na tři čtvrtiny nejnižšího podání.

Ten, kdo hodlá uplatnit při dražbě své předkupní právo, musí je u soudního exekutora prokázat nejpozději před zahájením dražebního jednání.

Příklep je následně udělen tomu, kdo učinil nejvyšší podání. V případě, že učiní více dražitelů stejné nejvyšší podání, udělí soudní exekutor příklep nejprve tomu, komu svědčí předkupní právo, a poté, nedohodnou-li se jinak dražitelé, kteří učinili stejné nejvyšší podání, dražiteli, který byl určen losem. V některých případech se naopak stává, že nebylo učiněno ani nejnižší podání, nebo se nenašli žádní dražebníci. Soudní exekutor takové dražební jednání skončí a opakovanou dražbu nařídí nejdříve po uplynutí tří měsíců od této tzv. bezúspěšné dražby.

Vydražitel je oprávněn převzít vydraženou nemovitost s příslušenstvím dnem následujícím po vydání usnesení o příklepu. Vlastníkem vydražené nemovitosti se stane v okamžiku, kdy nabude usnesení o příklepu právní moci a za podmínky zaplacení nejvyššího podání, a to zpětně ke dni vydání usnesení o příklepu.

V této souvislosti bych rád připomněl, že lhůta k zaplacení nejvyššího podání, která počíná dnem právní moci příklepu, nesmí být delší než dva měsíce.

4.4 Rozvrh výtěžku

Po zaplacení nejvyššího podání a právní moci usnesení o příklepu dochází k jednání o rozvrhu rozdělované podstaty. V této fázi exekuce prodejem nemovitosti soudní exekutor provádí pouze přípravné úkony pro

rozhodnutí soudu o rozvrhu, neprovádí však rozvrhová jednání, při němž soud projedná zejména

- 1) výši výtěžku z dražby (tzv. rozdělovanou podstatu),
- 2) existenci nároků uplatněných k rozvrhu
- 3) a rozsah jejich uspokojení z rozdělované podstaty.

Následně soud rozvrhové jednání ukončí a vydá usnesení o rozvrhu, v němž určí částky, které případnou jednotlivým věřitelům, a formu jejich úhrady. Částky přiznané věřitelům exekutor vyplatí podle pravomocných rozvrhových usnesení.

5. Exekuce prodejem podniku

5.1 Průběh exekuce

Tato problematika je upravena v § 70 EŘ. I pro tento způsob provedení exekuce platí přiměřené použití občanského soudního řádu, což je stanoveno § 71 EŘ. Podnik je definován jako soubor hmotných, jakož i osobních a nehmotných složek podnikání. K podniku náleží věci, práva a jiné majetkové hodnoty, které patří podnikateli a slouží k provozování podniku nebo vzhledem k své povaze mají tomuto účelu sloužit (§ 5 ObZ). Ze znění EŘ vyplývá, že exekuci tímto způsobem lze provést, pokud je doloženo, že podnik nebo část podniku je opravdu ve vlastnictví povinného, v opačném případě k exekuci nelze přistoupit. Tyto skutečnosti lze zpravidla doložit výpisem z obchodního rejstříku povinného nebo jinou listinou prokazující umístění sídla či místa podnikání povinného. Pakliže je tento způsob provedení exekuce nařízen, potom pro exekuci prodejem movitých věcí a nemovitostí, jakož i pro exekuci příkázáním jiných pohledávek patřících k těmto podniku platí, že tato skutečnost znamená odklad zmíněných způsobů exekuce. Stejně jako v případě prodeje nemovitostí soudní exekutor nerozhoduje o rozvrhu výtěžku. Provádí pouze přípravné úkony pro rozhodnutí soudu o rozvrhu.

5.2. Správce podniku

V exekučním příkazu soudní exekutor ustanoví správce podniku a dále:

- a) zakáže povinnému převést podnik či jeho část na někoho jiného,
- b) uloží povinnému, aby do 15 dnů od doručení exekučního příkazu oznámil, kdo má k podniku, k jeho části nebo věcem, právům nebo jiným majetkovým hodnotám patřícím k podniku předkupní právo.
- c) zakáže povinnému převést práva a jiné majetkové hodnoty spojené s podnikem na jiného, zatížit je nebo s nimi jinak nakládat bez souhlasu správce,
- d) přikáže, aby povinný umožnil správci podniku nahlížet do účetní evidence a dalších písemností týkajících se podniku a bez omezení vstupovat do všech prostor podniku.

Exekutor sám správcem být nemůže, poněvadž podle § 3 odst. 2 EŘ je činnost exekutora neslučitelná s jinou výdělečnou činností. Pro samotný průběh exekuce by bylo také nevhodné, aby exekutor plnil zároveň povinnosti soudu a správce podniku dle občanského soudního řádu.

Správce podniku má de facto stejné postavení jako předběžný správce a správce konkurzní podstaty dohromady. Mezi jeho povinnosti patří skutečnost, aby v časovém úseku po nařízení exekuce nedošlo ke zmenšení či dokonce ztrátě majetku draženého podniku.

Proto jsou mu občanským soudním řádem garantována různá oprávnění. Patří sem:

- nutnost souhlasu správce podniku k tomu, aby povinný mohl nakládat s prostředky na účtu, které slouží k provozování podniku,
- výzva dlužníkům povinného k plnění peněžitého dluhu na účet, který správce podniku určí,

- provádí na výzvu soudního exekutora zjištění, jaké věci, práva a jiné majetkové hodnoty patří k podniku, a zajišťuje ocenění podniku.

Pokud je součástí podniku nemovitost, pak správce podniku vyrozumí o skutečnosti nařízení exekuce prodejem nemovitosti i příslušný katastrální úřad. Obdobně informuje i peněžní ústav, u něhož má povinný své peněžní prostředky. Povinný může tedy provádět pouze takové úkony, k nimž dal správce podniku souhlas.

Dle § 70 odst. 5 EŘ se podnik oceňuje cenou obvyklou a nikoliv administrativní, protože odhad slouží pouze pro stanovení nejnižšího podání a nikoliv pro prodej nemovitosti za tržní cenu, kterou může určit pouze dražba.

Soudní exekutor na základě zprávy správce podniku usnesením určí:

- a) jaké věci, práva a jiné majetkové hodnoty patří k podniku a jakou mají cenu,
- b) výši peněžních prostředků v hotovosti a na účtech u peněžních ústavů v měně České Republiky
- c) cenu všech závazků, které patří k podniku,
- d) výši peněžitých závazků patřících k podniku,
- e) zjištěnou cenu podniku (čisté jmění podniku).

Jestliže soudní exekutor zjistí předlužení podniku, navrhne soudu, aby exekuci zastavil (338n odst. 6 OSŘ).

5.3. Dražba

Po právní moci usnesení o ceně vydává soudní exekutor dražební vyhlášku (§ 338o odst. 1 OSŘ).

Podstatné náležitosti dražební vyhlášky jsou téměř shodné jako u dražební vyhlášky při exekuci prodejem nemovitosti, tedy čas a místo dražebního jednání, přesné označení prodávaného podniku jako předmětu dražby, stanovení výše nejnižšího podání a výše dražební jistoty, upozornění příslušným osobám, aby prokázali své předkupní právo a aby se přihlásili ti,

kteří mají vůči povinnému vymahatelnou pohledávku či pohledávku zajištěnou zástavním nebo zadržovacím právem.

Dražební jednání může řídit pouze soudní exekutor nebo exekutorský kandidát. Soudní exekutor si od správce vyžádá zprávu, zda došlo v průběhu doby ke změně ceny podniku (§ 338t odst. 1 OSŘ), a podle ní upraví cenu podniku a nejnižšího podání. Příklep soudní exekutor udělí usnesením tomu, kdo učiní nejvyšší podání. Učinilo-li více dražitelů stejné nejvyšší podání, příklep bude udělen nejdříve tomu, komu svědčí předkupní právo k podniku, pak tomu, komu svědčí předkupní právo k části podniku nebo k jednotlivým věcem, právům nebo jiným majetkovým hodnotám, které patří k podniku, a poté, nedohodnou-li se jinak dražitelé, kteří učinili stejné nejvyšší podání, dražiteli, který byl určen losem.

V usnesení o příklepu soudní exekutor určí lhůtu k zaplacení nejvyššího podání a doručí ho oprávněnému, povinnému, vydražiteli a dražitelům, kteří proti udělení příklepu vznesli námitky (§ 338y odst. 1 OSŘ). Tyto osoby mohou proti usnesení o příklepu podat odvolání.

K tomu, aby se stal vydražitel vlastníkem draženého podniku musí být splněny dva zákonné předpoklady. Jedná se o nabytí právní moci usnesení o udělení příklepu a zaplacení nejvyššího podání. Vydražitel se následně stane vlastníkem zpětně ke dni vydání usnesení o udělení příklepu. Tímto dnem zanikají i předkupní práva k podniku a jeho součástí (§ 338z odst. 2 a 3 OSŘ).

Poté, co vydražený podnik přejde do majetku vydražitele, podá správce podniku soudnímu exekutorovi konečnou zprávu o výkonu své funkce včetně vyúčtování odměny a hotových výdajů.

Tuto zprávu soudní exekutor přezkoumá a rozhodne o jejím schválení. Po případném schválení zprávy soudní exekutor zproští správce funkce (§ 338zj OSŘ).

5.4. Rozvrh výtěžku

V okamžiku, kdy nabude právní moci usnesení o udělení příklepu a je vydražitelem zapláceno nejvyšší podání, nařídí soud jednání o rozvrhu rozdělované podstaty (§ 338zb odst. 1 OSŘ).

Soudní exekutor provádí pouze přípravné úkony pro rozhodnutí soudu o rozvrhu, neprovádí však rozvrhová jednání (§ 70 odst. 4 EŘ).

Soud k rozvrhovému jednání předvolá všechny účastníky rozvrhu. Patří sem účastníci řízení a dále ti, kteří přihlásili svou pohledávku. Rozdělovanou podstatu tvoří především nejvyšší podání a peněžní prostředky podniku (§ 338zc OSŘ).

Při rozvrhovém jednání se projednávají jednotlivé pohledávky. Tyto pohledávky se uspokojují postupně podle těchto skupin:

- 1) pohledávky nákladů prodeje vzniklých soudnímu exekutorovi v souvislosti s prováděním dražby, nové dražby nebo další dražby,
- 2) pohledávka odměny správce a jeho hotových výdajů,
- 3) pohledávka vydražitele podle § 338zf,
- 4) pohledávky zajištěné zadržovacím právem
- 5) pohledávka oprávněného, pohledávka toho, kdo do řízení přistoupil jako další oprávněný a pohledávky zajištěné zástavním právem, postoupením pohledávky nebo převodem práva.
- 6) pohledávky daní a poplatků, pojistného ne veřejné zdravotní pojištění a pojistného na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti,
- 7) ostatní pohledávky

V případě, že nelze uspokojit všechny pohledávky z jedné skupiny, uspokojí se podle pořadí. Mají-li pořadí stejné, uspokojí se poměrně.

Po projednání těchto otázek soud rozvrhové jednání ukončí vydáním usnesení o rozvrhu, v němž určí částky, které případnou jednotlivým věřitelům a formu jejich úhrady. K samotné realizaci rozvrhového usnesení dochází až po jeho právní moci. Částky přiznané věřitelům vyplatí podle pravomocných rozvrhových usnesení soudní exekutor (§ 70 věta druhá EŘ).

6. Exekuce vyklizením

Tento způsob exekuce se nejčastěji týká vyklizení bytu nebo místnosti, ale použije se také v případě vyklizení nemovitosti nebo stavby.

Exekuce vyklizením, ať již bez náhrady nebo se zajištěním bytové náhrady nebo přístřeší, je jednoznačně nejfrekventovanějším způsobem exekuce na nepeněžitě plnění.³⁹ Vzhledem k tomu, že exekuční řád v části první, hlavě čtvrté a dílu pátém, který upravuje uspokojení práv na nepeněžitě plnění, neobsahuje žádné konkrétní ustanovení, které by upravovalo provedení exekuce vyklizením, je nutné v souladu s § 73 EŘ přiměřeně aplikovat ustanovení občanského soudního řádu.

Občanský soudní řád upravuje provedení exekuce vyklizení bez náhrady, nebo s poskytnutím bytové náhrady či přístřeší. O tom, zda povinnému přísluší bytová náhrada, rozhoduje soud v nalézacím řízení. Exekuční soud v žádném případě nepřezkoumává, zda je taková náhrada přiměřená. Protože ale „odebrání“ nemovitosti občanský soudní řád nezná, vydání nemovitosti se uplatňuje žalobou na vyklizení nemovitosti.⁴⁰

Postup při vyklizení se liší podle toho, zda za vyklizovaný objekt musí být zajištěna bytová náhrada nebo přístřeší (§ 340 - 342 OSŘ), nebo byla povinnost k vyklizení uložena bez náhrady (§ 343 - 344 OSŘ). Lhůta k vyklizení činí 15 dnů od právní moci rozsudku, pokud soud nestanovil lhůtu delší (§ 160 odst. 1 OSŘ).

³⁹ Tripes, A. : Exekuce v soudní praxi, 2.vydání, Praha, C.H.Beck, 2001. str. 5

⁴⁰ Sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek, rozhodnutí R 49/1999

6.1. Vyklizení bez náhrady

V případech, kdy v exekučním titulu není vázáno vyklizení nemovitosti na poskytnutí bytové náhrady, zajištění přiměřeného náhradního bytu, náhradního ubytování nebo přístřeší, je takový exekuční titul vykonatelný uplynutím lhůty k plnění, která u vyklizení nemovitostí, konkrétně u bytů, činí 15 dnů a 3 dny v ostatních případech. Lhůta začíná plynout od doručení příslušného rozhodnutí.

Exekuce se provede tak, že soudní exekutor učiní opatření, aby z vyklizovaného objektu byly

- a) odstraněny věci (patřící povinnému, příslušníkům jeho domácnosti, jakož i věci, které patří někomu jinému, pokud jsou v objektu se souhlasem povinného umístěny)
- b) vykázáni povinný a všichni, kdo se tam zdržují na základě práva povinného.

Zjistí-li soudní exekutor, že v bytě bydlí další osoby, které neodvozují derivativně své užívací právo k bytu od povinného, nesmí být vyklizeny, pokud své právo prokáží. Stane se tak využitím excindační žaloby nebo návrhem na zastavení exekuce podle § 268 odst. 1 písm. h) OSŘ.

O provedení vyklizení musí být povinný soudním exekutorem vyrozuměn nejméně pět dnů předem, aby se mohl na vyklizení dostatečně připravit. Vyrozumí se také oprávněný a příslušný orgán obce. Samotné vyklizení provede exekutor za případné asistence stěhovací služby a součinnosti Policie ČR.

Samotnému vyklizení nemusí být povinný přímo přítomen. Věci, které se z objektu odstraní se předají povinnému nebo některému zletilému členu jeho domácnosti. Tím je exekuce ukončena. Není-li vyklizení přítomen nikdo, kdo by mohl věci převzít, nebo je převzetí odmítnuto, věci se sepíší a dají na náklady

povinného do úschovy, o čemž je povinný informován. Schovatelem může být obec nebo jiný vhodný schovatel. Pokud se schovatel nenajde a věci nelze dát do úschovy, exekuce být provedena nemůže. Soudní exekutor proto odloží provedení exekuce do doby, kdy bude tato podmínka splněna.

Nevyzvedne-li si povinný uschované věci do šesti měsíců ode dne uschování, budou prodány podle ustanovení o prodeji věci movitých. Výtěžek z prodeje se vyplatí povinnému, po odečtení nákladů úschovy a prodeje. V případě, že povinný odmítne výtěžek převzít nebo jeho pobyt není znám, soud postupuje přiměřeně dle § 185g OSŘ, který upravuje tzv. staré úschovy. Věci, které se nepodaří prodat, může převzít schovatel za dvě třetiny odhadní ceny.

6. 2. Vyklizení se zajištěním bytové náhrady

Pokud exekuční titul váže vyklizení nemovitosti povinným na zajištění přiměřeného náhradní bytu, náhradního ubytování nebo přístřeší, může být exekuce nařízena jen tehdy, jestliže bude prokázáno, že povinnému je zajištěna odpovídající bytová náhrada nebo že povinnému je zajištěno přístřeší, stanoví-li příslušné rozhodnutí, že mu při vyklizení bytu náleží přístřeší. Jde o to, že exekuční soud je oprávněn takovou exekuci nařídit pouze tehdy, je-li prokázáno, že je zajištěna taková bytová náhrada, která je určena v exekučním titulu. Bytovými náhradami podle hmotného práva jsou dle § 712 odst. 1 OZ náhradní byt a náhradní ubytování, za bytovou náhradu svého druhu se považuje i přístřeší⁴¹.

Náhradním bytem je byt, který podle velikosti a vybavení zajišťuje lidsky důstojné ubytování nájemce a členů jeho domácnosti (§ 712 odst. 2 OZ).

Náhradním ubytováním se rozumí byt o jedné místnosti nebo pokoj ve svobodárně nebo podnájem v zařízené nebo nezařízené části bytu jiného nájemce (§ 712 odst. 4 OZ). Přístřeším rozumíme provizorium do doby, než si nájemce opatří řádné ubytování a prostor k uskladnění jeho bytového zařízení a ostatních věcí domácí a osobní potřeby.

⁴¹ Rozsudek Nejvyššího soudu 2 Cdon 568/97 publikovaným v časopise Soudní judikatura 8/1997,č.60

Bytová náhrada musí být zajištěna na dobu neurčitou, u přístřeší postačí na dobu určitou. Náhradní byt není zajištěn, pokud oprávněný zajistí povinnému pouze podnájem bytu.⁴² Zajistit bytovou náhradu může oprávněný sám, nebo pokud se mu to nepodaří, může podpůrně využít i součinnosti obce.⁴³ Obec zajišťuje bytovou náhradu tím, že navrhne nájemci uzavření smlouvy o nájmu bytu, popřípadě místnosti v domě, který je v jejím vlastnictví, anebo tím, že uzavře smlouvu o nájmu bytu v domě jiné právnické nebo fyzické osoby ve prospěch osoby, která je povinna byt vyklidit. Bytová náhrada je zásadně určována exekučním titulem. Exekuční soud není oprávněn přezkoumávat jak přiměřenost takové náhrady, tak ani hmotněprávní podmínky pro oprávněnost bytové náhrady při změně poměrů.

Způsob provedení exekuce je stejný jako v případě vyklizení bez bytové náhrady s tím, že věci umístěné ve vyklizovaném objektu se z něj nejen odstraní, nýbrž také přestěhují do jiného bytu (§ 344 odst. 2 OSŘ). Jestliže je to potřebné, zejména není-li povinný přítomen, přibere soudní exekutor k vyklizení vhodnou osobu, podle možnosti zástupce obce, který pak plní funkci nezávislého pozorovatele. Před vyklizením se exekutor přesvědčí o tom, že bytová náhrada je připravená k přestěhování.

Věci odstraněné z vyklizovaného objektu se přestěhují do příslušné bytové náhrady. Věci, které není možno přestěhovat, se dají do úschovy, za použití ustanovení upravujících úschovu u vyklizení bez náhrady. Po přestěhování předá soudní exekutor bytovou náhradu povinnému nebo některému zletilému členu jeho domácnosti. V případě, že uvedené osoby odmítnou klíče od ní převzít, uloží se u soudního exekutora nebo orgánu obce. Právo na bytovou náhradu zaniká, nezačne-li ho povinný bez vážného důvodu užívat do šesti měsíců od uložení věcí v ní.

---

⁴² Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 4. 1998, 2 Cdon 820/97, uveřejněném v časopise Soudní judikatura pod č. 149/1998

⁴³ Zákon České národní rady č. 102/1992 Sb., kterým se upravují některé otázky související s vydáním zákona č. 509/1991 Sb., kterým se mění, doplňuje a upravuje občanský zákoník.

Přestěhování je pravidelně spojeno s náklady, které je třeba vynaložit na dopravu a na odměnu za práci osob, které při něm pomáhají. Tyto náklady jdou k tíži povinného.

7. Exekuce odebráním věci

Exekuce odebráním věci přichází v úvahu pouze u věcí movitých. Hlavní podstata spočívá v tom, že jejím předmětem může být pouze věc, která může být odebrána z držby povinného a předána oprávněnému. Věcí je zde potřeba rozumět nejen věc hlavní, ale ve smyslu § 120 a § 121 občanského zákoníku, i součást a příslušenství věci. V určitých případech je možno za příslušenství věci považovat i listinu, která je k užívání věci potřeba.⁴⁴

Exekuce se provádí fyzickým odebráním věci spolu se vším, co k ní patří povinnému a jejím předáním oprávněnému. Oprávněný je o provedení exekuce informován předem tak, aby se jí mohl zúčastnit a věc mu mohla být předána. Naopak povinný se o nařízení tohoto druhu exekuce dozví až při samotném odebrání věci, aby její provedení nemohl zmařit. Odebrání věci nebude provedeno, nebude-li mu přítomen oprávněný nebo jeho zástupce. Toto ustanovení má minimalizovat riziko, že bude povinnému odebrána jiná věc, než nařizuje exekuční titul. Podobně jako u exekuce prodejem movitých věcí je exekutor oprávněn učinit osobní prohlídku povinného a prostor jeho bytu, resp. místa podnikání či sídla právnické osoby. Za tímto účelem je exekutor oprávněn zjednat si do těchto prostor přístup.

Nepodaří-li se věc u povinného odebrat, a lze-li si věc stejného druhu a jakosti opatřit jinak, je oprávněný vyzván, aby si ji opatřil na náklad a nebezpečí povinného.

Pokud má věc, kterou je třeba povinnému odebrat, u sebe někdo jiný, je povinen ji oprávněnému vydat. V případě, že tak není učiněno dobrovolně, použije se přiměřeně ustanovení o přikázání pohledávky.

---

⁴⁴ Tripes, A.: Exekuce v soudní praxi, 2. vydání, Praha, C.H. Beck, 2001. str. 568

8. Exekuce rozdělením společné věci

Exekuce rozdělením společné věci je procesním výrazem hmotněprávního ustanovení § 142 Občanského zákoníku o zrušení podílového spoluvlastnictví soudem. Může se uskutečnit prodejem věci nebo jiným způsobem, většinou reálným rozdělením věci. O tom, jakým způsobem bude tato exekuce provedena, nerozhoduje exekuční soud nebo soudní exekutor, ale soud nalézací. Výtěžek prodeje je rozdělen mezi spoluvlastníky podle výše jejich podílů na společné věci.

Vzhledem k povaze tohoto řízení jde o tzv. iudicium duplex.⁴⁵ Jeho zvláštností je, že návrh je podáván ve prospěch všech spoluvlastníků a ve svém důsledku tedy návrh může podat oprávněný, který byl v nalézacím řízení v procesním postavení žalovaného. Při tomto způsobu exekuce není třeba, aby exekutor doručoval

usnesení o nařízení exekuce nejprve pouze oprávněnému. Smyslem exekuce zde není, aby se povinný o ní předem nedozvěděl. Smysl tohoto druhu exekuce spočívá v prodeji věci a rozdělení výtěžku prodeje mezi jednotlivé spoluvlastníky. Soudní exekutor přitom postupuje přiměřeně podle ustanovení exekučního a občanského soudního řádu upravujících prodej movitých věcí a nemovitosti. Při rozdělení výnosu dražby se soudní exekutor řídí jednotlivými podíly, které jsou v exekučním titulu stanoveny. Jde-li o reálné rozdělení věci, soudní exekutor určí, jak bude věc rozdělena. Jestliže je dělen např. pozemek, přibere soudní exekutor k rozdělení takové věci znalce.

9. Exekuce provedením prací a výkonů

U tohoto způsobu exekuce zákon rozlišuje, zda-li jde o plnění zastupitelné co do osoby, tedy zda jsou práce či výkony specifikované v exekučním titulu tzv. zastupitelným plněním, či nikoliv.

⁴⁵ Tripes, A. : Exekuce v soudní praxi, 2. vydání, Praha, C.H.Beck, 2001, str. 583

U zastupitelného plnění má oprávněný možnost si nechat provést práce či výkony třetí osobou, resp. je může provést sám, a to na náklad povinného. Soudní exekutor přitom může povinnému nařídit, aby potřebné náklady zaplatil oprávněnému předem. Tyto náklady mohou být pak po povinném vymáhány exekucí na peněžitě plnění.

Pokud se jedná o tzv. nezastupitelné plnění, je oprávněný vázán pouze na vůli povinného, zda svoji povinnost splní. Potom splnění stanovené povinnosti vynucuje soudní exekutor ukládáním pokut a to až do výše 100.000,- Kč. Tuto pokutu povinný zaplatí nikoliv soudnímu exekutorovi, ale přímo exekučnímu soudu. Při nesplnění vymáhané povinnosti i přes uloženou pokutu, je možné, aby soudní exekutor ukládal další sankce v podobě pokut, jejichž výše již není omezena.⁴⁶ Tyto pokuty pak soudní exekutor na povinném vymáhá exekucí na peněžitě plnění.

VII. Závěr

Přijetím zákona č. 120/2001 Sb. byl do českého právního řádu vnesen zcela nový institut, který měl nahradit co se týká vymáhacího řízení do té doby pouze málo účinný výkon rozhodnutí soudy.

Ve státech, kde byl institut soudních exekutorů již zaveden, je statisticky evidována vyšší efektivnost vymáhání pohledávek. V průměru se v odborných pramenech uvádí zvýšení efektivity o 70 %. Dalším efektem je snížení počtu případů, kdy jsou pohledávky vymáhány nezákonným způsobem, neboť při rychlém vymožení soudem přisouzených nároků není důvod uchýlovat se k nestandardním a v řadě případů i nezákonným řešením. Jako nepřímý důsledek efektivnosti exekučního řízení je zaznamenáno i snížení nápadu zejména u sporné občanskoprávní agendy, neboť účinná a rychlá exekuce vede strany sporu k úsilí dosáhnout mimosoudního narovnání sporu zejména proto, aby se vyhnuly nákladům jak nalézacího, tak exekučního řízení.

⁴⁶ Tripes, A. : Exekuce v soudní praxi, 2. vydání, Praha, C.H.Beck, 2001, str. 605

Exekuční řád přináší nové možnosti zejména oprávněným a představuje průlom v oblasti legislativních počinů při vymáhání pohledávek. Oprávněný zde už není tím subjektem, tak jako v případě soudního výkonu rozhodnutí, na jehož aktivitě by stálo i padalo celé exekuční řízení. Vystupuje zde jako účastník řízení, který svým návrhem zahajuje celý proces, ale dále již není povinen zjišťovat majetkové poměry povinného ani následně učinit volbu, jakým způsobem bude exekuce provedena. V souvislosti s těmito úkony soudní exekutor disponuje mnoha operativními prostředky, jako např. dohledání majetku povinného jeho zajištění a následné provedení exekuce způsoby specifikovanými v jím vydávaném exekučním příkazu. Soudní exekutor je v rámci exekučního řádu vymezen v souvislosti s úkony v exekučním řízení jako veřejný činitel, který je hmotně zainteresován na výsledku exekuce, což podle mého názoru přispívá ke zkvalitnění a především k urychlení probíhajícího řízení.

Obecná část zákona je podstatně odlišná od občanského soudního řádu, a to nejen zpřesněním dikce OSŘ nebo přiznáním nových práv subjektům zúčastněným na exekučním řízení, ale také zavedením nových institutů jako je např. exekuční příkaz.

Zvláštní část je „harmonizována“ s občanským soudním řádem prostřednictvím přiměřeného použití jednotlivých ustanovení OSŘ upravujících způsoby výkonu rozhodnutí. Zákon sám o sobě v této oblasti nepřináší převratné změny. Výjimky z OSŘ jsou skutečně minimální a slouží buď ochraně subjektů zúčastněným na exekučním řízení nebo zrychlují celý exekuční proces. Lze však nalézt několik novinek mající na průběh exekučního řízení nebývalý význam.

Na prvním místě je třeba zmínit závazné 15-ti denní lhůty, ve kterých je exekutor povinen žádat soud o pověření k provedení exekuce a soud povinen (bez nařízení jednání) toto pověření udělit. Ačkoliv je stanovení maximální lhůty velmi pozitivním prvkem, z řad exekutorské obce stále častěji zaznívají názory, aby zákonodárce 15-ti denní lhůtu, v níž musí soud exekutora pověřit, zrušil, a soud tudíž mohl exekutora pověřit provedením exekuce přímo.

Obdobně na urychlení řízení působí 15-ti denní lhůta, ve které je oprávněn dlužník podat námitky proti exekuci a zejména uplatnění zásady koncentrace, kterou se řízení a rozhodování o námitkách řídí.

Nedocenitelný význam mají oprávnění exekutora ve vztahu ke třetím osobám, které jsou mu povinny poskytovat součinnost a poskytovat údaje, které exekutor potřebuje k provedení exekuce. Tato povinnost je zajištěna odpovědností za škodu, která by jejím porušením exekutorovi vznikla. Naše úprava navíc umožňuje, aby soud na návrh exekutora uložil třetím osobám pořádkovou pokutu (ke škodě věci není ve slovenské úpravě tato povinnost zajištěna žádnou sankcí).

Jako handicap bych však viděl zbytečně zdlouhavý průběh exekučního řízení v případě prodeje nemovitosti či podniku. Úprava obsažená v občanském soudním řádu, která se přiměřeně použije v exekučním řízení, dává oprávněnému několik možností, jak bezdůvodně oddalovat samotný prodej svého majetku. Velkým problémem pak zůstává zdlouhavost rozhodování odvolacích soudů. Taková nečinnost může prodej nemovitosti či podniku protáhnout i o několik let. De lege ferenda bych doporučil omezení možnosti podat proti některým rozhodnutím opravný prostředek. Např. proti usnesení o ceně by se opravný prostředek připouštěl až ve fázi usnesení o nařízení dražebního jednání, apod. Dalším významným faktorem, který omezuje rychlost exekučního řízení, je vyznačování právní moci soudem na usnesení o nařízení exekuce. Tento, ve své podstatě administrativní akt někdy trvá i několik měsíců, a zbytečně tak zdržuje provedení exekuce.

Do budoucna tak lze očekávat velkou novelu Exekutorského řádu, která tyto problémy řádně vyřeší. Reálné jsou taky úvahy o zavedení francouzského exekučního modelu, kde soudy exekuci nezahajují, ta je zcela řízena exekutorem a soudy řeší jen sporné případy.⁴⁷ Objevil se dokonce názor, že se exekuční právo bude ubírat cestou jednokolejnosti a veškeré věci, vyjma opatrovnických, výživného apod. budou řešit soudní exekutoři.⁴⁸ Tento záměr je

⁴⁷ Kasíková, M.: Exekuce u soudu prvního stupně, Právní rádce, 2003, číslo 6, www.pravniradce.ihned.cz

⁴⁸ Podkonický, J.: Prezident exekutorů: skončila vláda dlužníků a začíná vláda věřitelů, www.novinky.cz

však podle mého názoru v současné době nepravděpodobný, protože soudy zůstávají v našem právním řádu instituce s velkou tradicí a největší zárukou zákonnosti.

Exekuce není v praktickém a společenském životě příliš oblíbená, neboť výrazně postihuje osobní a majetkovou sféru dlužníka, dotýká se jeho základních svobod. A proto může působit, bude-li prováděna rychle a nekompromisně, jako účinná prevence před často bezohledným a trestuhodným chováním některých dlužníků. To je také jeden ze způsobů, kterým lze postupně zvýšit pokleslou autoritu práva v naší společnosti.

Seznam použité literatury:

1. Bárta, J.: K právní situaci povinného a exekutora při odkladu provedení exekuce vykonatelného rozhodčího nálezu, Bulletin advokacie, 2004,
2. Baudiš, P.: Aplikace exekučního řádu z pohledu mého, Právní rozhledy, 2002,
3. Bureš, J., Drápal, L., Krčmář, Z., Mazanec, M.: Občanský soudní řád s judikaturou a souvisejícími předpisy, 1. vydání, Praha, C.H. Beck, 2004,
4. Eppinger, A., Veselý, J.: Aplikace exekučního řádu z pohledu soudního exekutora, Právní rozhledy, 2002
5. Hanák, O.: Mobilární exekuce na našem území, Universita Karlova, Praha, 1999, str. 22
6. Hlavsa, P.: Exekuční řád s výkladem a prováděcími předpisy, 2. vydání, Praha, Linde, 2004,
7. Kasíková Martina, Kučera Zdeněk, Plášil Vladimír : Zákon o soudních exekutorech exekuční činnosti (exekuční řád) a předpisy související : komentář
8. Kasíková, M.: Exekuce u soudu prvního stupně, Právní rádce, 2003,
9. Kasíková Martina, Kučera Zdeněk, Plášil Vladimír : Zákon o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a předpisy související, komentář
10. Kulková Radmila : Daně, Účetnictví: Vzory a případy, 2002
11. Kurka, V.: Přehled judikatury ve věcech výkonu rozhodnutí a exekuce, Praha, ASPI, 2005,
12. Kurka, V., Drápal, L.: Výkon rozhodnutí v soudním řízení, 1. vydání, Praha, Linde,
13. Macur, J., Kurs občanského práva procesního, Exekuční právo, Praha, C.H.Beck, 1998,
14. Malý, K., Sivák, F.: Dějiny českého a československého práva do roku 1945, Linde, 1997, str. 101
15. Mikšovský, P.: Zákon o soudních exekutorech a ex. činnosti – Komentář. I. vydání, IFEC s.r.o., 2001, str. 78

16. Oliva, J.: Některé aspekty zákazu nakládání s majetkem povinného v exekučním řízení, Právo a podnikání, 2004,
17. Podkonický, J.: Prezident exekutorů: skončila vláda dlužníků a začíná vláda věřitelů,
18. Tripes, A. : Exekuce v soudní praxi, 2.vydání, Praha, C.H.Beck, 2001,
19. Veselý, J. Rakovský, A., Šimková, R.: Soudní exekutoři – alternativa výkonu rozhodnutí, Právní rozhledy, 2001,
20. Veselý, J., Rakovský, A., Holešínský, P.: Soudní exekutoři – efektivní způsob vymáhání pohledávek, Bulletin advokacie,
21. Veselý, J., Rakovský, A.: Odvolání proti nařízení exekuce prováděné soudním exekutorem ve světle poslední judikatury Nejvyššího soudu, Soudní rozhledy, 2003,
23. Veselý, J., Rakovský, A.: Vybrané otázky aplikace zákona č. 120/2001 Sb. o soudních exekutorech a exekuční činnosti (Exekuční řád). Bulletin advokacie, č. 11-12, 2002

- I. Zákon č. 463/1991 Sb., o životním minimu v platném znění
- II. Zákon č. 344/1992 Sb., o katastru nemovitostí české republiky (katastrální zákon)
- III. Vyhláška č. 418/2001 Sb., o postupech při výkonu exekuční a další činnosti, ve znění pozdějších předpisů
- IV. Rozsudek Nejvyššího soudu 2 Cdon 568/97 publikovaným v časopise Soudní judikatura 8/1997,
- V. Zákon č. 233/1995 Sb., o soudních exekutorech a exekučnej činnosti (Exekučný poriadok)
- VI. Zákon č. 1/1992 Sb., o mzdě, odměně za pracovní pohotovost a o průměrném výdělku, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 143/1992

- Sb., o platu a odměně za pohotovost v rozpočtových a v některých dalších organizacích a orgánech, ve znění pozdějších předpisů
- VII. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 4. 1998, 2 Cdon 820/97, uveřejněném v časopise Soudní judikatura pod č. 149/1998
- VIII. Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 26.6.2002, sp. zn. 22 Co 210/2002, Soudní rozhledy, 2003,
- IX. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23.10.2003, sp. zn. 20 Cdo 166/2003, Soudní rozhledy 2004
- X. Usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 8.7.2004, sp. zn. 20 Co 319/2004, in.: Soudní rozhledy, 2005
- XI. Zákon č. 33 z r.1934 Sb. z.a n., zákon č. 34 z r. 1934 Sb. z.a n.
- XII. Vládní nařízení č. 44/1940 Sb.
- XIII. Důvodová zpráva k zákonu č. 99/1963 Sb.
- XIV. Stanovisko Nejvyššího soudu sp. zn. Cpjn 200/2005k výkladu zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů
- XV. Zákon České národní rady č. 102/1992 Sb., kterým se upravují některé otázky související s vydáním zákona č. 509/1991 Sb., kterým se mění, doplňuje a upravuje občanský zákoník